

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022

איסוף ועריכה : נחושתן מרים

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

א

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

טובים השניים מן האחד

1 טובים השניים

- א. 1. אליעזר עבד אברהם ערך מבחן כדי למצוא ליצחק כלה בעלת תכונה מסוימת.
מהי התכונה הזאת, ומדוע חשוב שלכלה של יצחק תהיה דווקא תכונה זו?
2. אליעזר עבד אברהם ביקש רשות מבני המשפחה של רבקה לקחת את רבקה ולהשיא אותה ליצחק.
מה הייתה התגובה של בני המשפחה, ומה למד רש"י מתגובה זו בנוגע לנישואין?
ב. 1. בנוגע למצוות פרייה ורבייה כתב בעל ספר החינוך: "והמבטלה ביטל עשה, ועונשו גדול מאוד".
הסבירי את הטעם למצוות פרייה ורבייה, וכתוב מדוע עונשו של המבטל מצווה זו גדול מאוד.
1. לפי הרמב"ם, הסבירי מדוע ילדים צריכים להיוולד במסגרת נישואין בלבד.

תשובה

- א. 1. התכונה: גומלת חסדים.
חשוב שלכלה של יצחק תהיה דווקא תכונה זו כדי שתהיה מתאימה ליצחק, שגדל במשפחה גומלת חסדים.
2. בני המשפחה אמרו שצריך לקרוא לרבקה ולשאל אותה.
רש"י למד מכך שנדרשת הסכמה של האישה ["מכאן שאין משיאין את האישה אלא מדעתה"].
ב. 1. הטעם: כדי שיהיה העולם מיושב.
המבטל מצוות פרייה ורבייה עונשו גדול מאוד כי הוא מראה שאינו רוצה להשלים את רצון ה' ליישב את העולם.
2. כדי שיהיה לילדים ייחוס משפחתי, ולאביהם יהיה קשר משמעותי איתם והוא יהיה גורם מחנך השותף בגידולם.

2. טובים השניים מן האחד

- א. "קשה לזווגם כקריעת ים סוף".
1. הסבירי את הקושי לזווג בני זוג.
2. על פי המהר"ל, הסבירי את הדימוי של זיווג זה לקריעת ים סוף.
ב. 1. רבי עובדיה ספורנו והנצי"ב נחלקו בנוגע להבדל בין גברים לנשים.
עייני בדבריהם, ועני על השאלה שאחריהם.
• "ויבן ה' אלוקים את הצלע... לאשה": להיות לה צורת האיש וסגולותיו, ושתהיה נבדלת ממנו בכלים גשמיים בלבד, אשר בם יהיה הבדל ביניהם" (רבי עובדיה ספורנו).
• "זכר ונקבה ברא אתם": ללמדנו שהמה שתי בריות... ומשום שהזכר מזה המין, אינו דומה כלל בתכונתו לנקבה מזה המין..." (הרב נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב),

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

לפי כל אחד מן הפרשנים, הסבירי את ההבדל שבין איש לאישה.

2. הרב צבי יהודה קוק הצביע על השוויון הבסיסי שבין איש לאישה.

על פי הרב צבי יהודה קוק, הסבירי במה האיש והאישה שווים, וכתבי כיצד הם משלימים

זה את זה.

תשובה:

א. 1. הקושי לזווג בני זוג הוא בגלל היותם שונים זה מזה, הן במבנה הביולוגי שלהם הן במבנה הנפשי,

ונדרשת התאמה רוחנית ונפשית כדי ליצור אחדות ביניהם.

2. כשם שפלא גדול לקרוע ים שהוא אחד לשני חלקים, כך פלא גדול לחבר שני דברים נפרדים לאחד.

ב. 1. לפי רבי עובדיה ספורנו ההבדל בין איש לאישה הוא פיזיולוגי בלבד.

לפי הנצי"ב ההבדל נוגע גם למכלול האישיות שלהם.

2. הם שווים בצלם אלוהים שבהם.

הם משלימים זה את זה באיבריהם השונים שעושים יחד את בניין האדם. שניהם יחד הם גילוי שלם של

צלם אלוהים של האדם בעולם הזה, ושניהם גם אחראים לקיום הדורות.

3. טובים השניים מן האחד

א. על פי הרב יוסף דב סולובייצ'יק, הכינויים של אדם וחוה בשני סיפורי הבריאה בפרשת בראשית

מבטאים שתיים ממטרות הנישואין.

1. מה הם הכינויים של אדם וחוה בסיפור הבריאה הראשון, ומהי מטרת הנישואין שבאה לידי ביטוי

בכינויים אלה?

2. מה הם הכינויים של אדם וחוה בסיפור הבריאה השני, ומהי מטרת הנישואין שבאה לידי ביטוי

בכינויים אלה?

ב. על פי מה שלמדת, כתבי שני דברים שצריך להתמקד בהם כשבוחרים בן זוג.

תשובה

א. 1. הכינויים בסיפור הבריאה הראשון: זכר ונקבה. מטרת הנישואין: פרייה ורבייה, המשכיות הגזע.

הכינויים בסיפור הבריאה השני: איש ואישה. מטרת הנישואין: 2. צורך בידידות, יצירת קהילה

קטנה.

ב. דברים שבהם צריך להתמקד בבחירת בן זוג:

— תכונות ומידת טובות

— שאיפות ומטרות משותפות

— יכולת לקיים משפחה, לגדל ולחנך ילדים, בשותפות מלאה

4. טובים השניים מן האחד.

א. על פי המדרש, מטרונה אחת שידכה בין עבדיה לשפחותיה בעקבות שיחה עם רבי יוסי בן חלפתא.

1. מה היו התוצאות של השידוכים האלה?

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

2. הסבירי מה אפשר ללמוד ממדרש זה על הדרך ליצירת קשר בין בני זוג.

ב. חז"ל דימו את יצירת הקשר בין בני זוג לקריעת ים סוף. הסבירי דימוי זה על פי המהר"ל.

ג. על פי הרב צבי יהודה קוק, בין האיש לאישה יש שוויון ויש שונות.

כתבי במה שווים האיש והאישה, והסבירי מהי המטרה של השונות ביניהם.

תשובה

א. 1. הזוגות רבו ביניהם ופצעו זה את זה — "זה אומר איני רוצה את זה, וזאת אומרת איני רוצה את זה".

2. חיבור בר קיימא בין שני אנשים שונים אינו דבר טכני. נדרשת התאמה רוחנית ונפשית כדי ליצור אחדות בין שניים.

ב. כשם שפלא גדול לקרוע ים שהוא אחד לשני חלקים, כך פלא גדול לחבר שני דברים נפרדים לאחד.

ג. האיש והאישה נבראו בצלם אלוקים. המטרה של השונות ביניהם היא שישלימו זה את זה [ויוצרו גילוי שלם של צלם אלוקים של האדם בעולם הזה] ויהיו שניהם אחראים לקיום הדורות.

5. טובים השניים מן האחד

א. "ויבן ה' אלוקים את הצלע... לאשה" — להיות לה צורת האיש וסגולותיו, ושתהיה נבדלת

ממנו בכלים גשמיים בלבד" (רבי עובדיה ספורנו, בראשית, ב', כ"ב).

הסבירי את דברי רבי עובדיה ספורנו בנוגע לדמיון בין האיש לאישה ולהבדל ביניהם.

תשובה:

א. לדעת ר"ע ספורנו, הדמיון בין גברים לנשים בא לידי ביטוי בתכונות האופי ובמבנה האישיות שלהם,

וההבדל ביניהם הוא בעיקר פיזיולוגי. אין צורך לצוותה ציווי חיצוני על כך.

6. טובים השניים מן האחד.

א. 1. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב

וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות..." (תענית, פרק ד', משנה ח'). צייני שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים במעמד זה, וכתבי את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן המאפיינים האלה

2. בני זוג שרוצים לבדוק את התאמתם זה לזה לקראת נישואין — מה עליהם לברר וללבן ביניהם? כתבי שני פרטים.

תשובה:

מאפיינים: 1. בגדים לבנים. 2. שאולים.

נימוק: כדי שלא לבייש את מי שאין לו.

- שהשאיפות והמטרות שלהם משותפות.

- שהם יכולים לקיים משפחה, לגדל ולחנך ילדים בשותפות מלאה.

7. טובים השניים

"אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ירושלים יוצאות..." (תענית, פרק ד', משנה ח')

צייני שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים בימים אלה, וכתבי את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן המאפיינים האלה.

תשובה:

מאפיינים: בגדים לבנים; שאולים.

נימוק: כדי שלא לבייש את מי שאין לה.

8. טובים השניים

על פי מה שלמדת, כתוב שני דברים שצריך להתמקד בהם כשבוחרים בן זוג.

דברים שבהם צריך להתמקד בבחירת בן זוג:

— **תכונות ומידת טובות**

— **שאיפות ומטרות משותפות**

— **יכולת לקיים משפחה, לגדל ולחנך ילדים, בשותפות מלאה**

(למעריך: די בשני דברים; לקבל תשובות המצינונות את הייחוס המשפחתי

ואת יראת ה' ותשובות מתאימות נוספות)

9. טובים השניים מן האחד"

א. (1) על פי הרב יוסף דב סולובייצ'יק, מה הם הכינויים של אדם וחוה בסיפור הבריאה הראשון בספר בראשית,

ומהי מטרת הנישואין שבאה לידי ביטוי בכינויים אלה?

(2) על פי הרב יוסף דב סולובייצ'יק, מה הם הכינויים של אדם וחוה בסיפור הבריאה השני בספר בראשית,

ומהי מטרת הנישואין שבאה לידי ביטוי בכינויים אלה?

ב. המדרש מספר על שיחה בין מטרונה לרבי יוסי בן חלפתא, שבעקבותיה: "מה עשתה [המטרונה]? שלחה והביאה

אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות־שורות" (ויקרא רבה, פרשה ח, א).

(1) מה רצתה המטרונה להוכיח באמצעות מעשה זה, ומה היו התוצאות של המעשה שעשתה?

(2) לפי רבי יוסי בן חלפתא, מה הקב"ה עושה מאז בריאת העולם, ומה אפשר ללמוד מכך?

תשובה

א. (1) הכינויים בסיפור הבריאה הראשון: זכר ונקבה. מטרת הנישואין: פרייה ורבייה, המשכיות הגזע.

(2) הכינויים בסיפור הבריאה השני: איש ואישה. מטרת הנישואין: צורך בידידות, יצירת קהילה קטנה — תא משפחתי.

ב. (1) המטרונה רצתה להוכיח שהיא יכולה לזווג זיווגים במהירות ובקלות.

תוצאות המעשה היו שהעבדים והשפחות שזיווגה אלו לאלו פצעו אלו את אלו, "זה אומר איני רוצה את זו, וזו

אומרת איני רוצה את זה".

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

(2) מאז בריאת העולם הקב"ה יושב ומזווג זיווגים.

אפשר ללמוד מכך שזיווג זיווגים הוא פעולה שקשה לעשותה { לקבל: זיווג זיווגים אינו פעולה שהיא טכנית בלבד.

10. טובים השניים מן האחד"

א. כתוב שני דברים שבני זוג צריכים לבדוק כדי לקבוע את התאמתם לקראת נישואין.

ב. (1) הרב אליהו דסלר ציטט את דברי המדרש האלה: "כל שאין לו אישה... אינו אדם שלם" (בראשית רבה, יז, ב.).

הסבר מדוע אדם שאין לו אישה אינו אדם שלם.

(2) על פי הרב אליהו דסלר, הסבר מה גורם לאהבה בין בני זוג, ומה גורם לדעיכת האהבה ביניהם.

ג. על פי ההלכה, אדם חייב להוליד בן ובת כדי לצאת ידי חובת מצוות "פרו ורבו" מדאורייתא.

כתוב מהי החובה שקבעו חכמים נוסף על החובה מדאורייתא, והסבר טעם אחד לחובה שקבעו חכמים.

תשובה

א. – שהשאיפות והמטרות שלהם משותפות.

– שהם יכולים לקיים משפחה, לגדל ולחנך ילדים בשותפות מלאה.

ב. (1) אדם שאין לו אישה אינו אדם שלם (הוא חסר) { מכיוון שהוא אינו יכול למלא את תפקידו. (לקבל: אין זה טבעי לאדם לחיות בלי אישה. מסגרת הנישואין מזכה כל אחד מבני הזוג בתמיכה ובאמון הדדי ומאפשרת להם להשיג הישגים ולהגיע למחוזות שהם לא היו יכולים להגיע אליהם בכוחות עצמם).

(2) נתינה הדדית גורמת לאהבה בין בני זוג ("כי הנותן יאהב"). אולם ברגע שיתחילו לדרוש דרישות זה מזה – האהבה תדעך ואושרם יתרחק.

פרק שני יצר ויצירה

1. יצר ויצירה:

א. "המסתכל בעריות מעלה על דעתו שאין בכך כלום... והוא אינו יודע שראיית העיניים עוון גדול" (רמב"ם, הלכות תשובה, פרק ד', הלכה ד').

1. מדוע המסתכל בעריות "מעלה על דעתו שאין בכך כלום"?

2. מדוע ראיית העיניים היא "עוון גדול"? כתוב שתי סיבות.

ב. על פי הרמב"ם, איסור נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאסורים זה לזה הוא איסור מן התורה, ואילו על פי הרמב"ן, איסור זה הוא מדברי חכמים.

1. הסבר את עמדתו של כל אחד מהם.

2. על פי הראי"ה קוק, מהו המצב שבו יסכים הרמב"ן לדעת הרמב"ם?

תשובה

א. 1. כי הוא לא עשה מעשה ("שהוא אומר: וכי בעלתי או קרבתי אצלה?")

2. הראייה גורמת למעשה העברה.

— "העין הוא הפתח הראשון של יצר הרע שדרכו נכנס כוח החמדה והתאוה בלב האדם" (החפץ חיים).

— אם האדם קולט תוכן שלילי באמצעות הראייה הוא מוריד בכך את רמתו הרוחנית (או: המוסרית).

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ב. 1. לפי הרמב"ם זהו איסור בפני עצמו, ולפי הרמב"ן איסור זה משמש סייג המונע מן האדם לחטוא באיסורים חמורים נוספים.

3. כאשר הקרבה היא בקביעות.

2. יצר ויצירה

3. יש שני מצבים שבהם גבר ואישה שאינם קרובי משפחה שוהים לבדם בחדר ואינם עוברים על איסור ייחוד.

1. ציין את שני המצבים האלה.

2. בנוגע לכל אחד מן המצבים שצינת, הסבר מדוע הם אינם עוברים על איסור ייחוד.

ב. גבר ואישה שנוסעים לבדם במכונית, לא בשעת הדחק ולא במקום סכנה,

אינם עוברים על איסור ייחוד אם מתקיימים שני תנאים.

כתוב את שני התנאים.

תשובה

יצר ויצירה

א. 1. בחדר יש פתח פתוח לרשות הרבים; בעלה בעיר.

2. בחדר יש פתח פתוח לרשות הרבים — החשש מפני אנשים שיכולים להיכנס או לראות מונע את העברה.

.. בעלה בעיר — החשש מפני הבעל שעלול להגיע מונע את העברה.

ב. כאשר אפשר לראות מבחוץ את המתרחש במכונית, ומכוניות עוברות אחת לכמה דקות.

3. יצר ויצירה

א. 1. "רבי נחמן בר שמואל... אמר: 'וירא א-להים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד' (בראשית, א', ל"א).

'הנה טוב' — זה יצר טוב. 'מאד' — זה יצר רע. וכי יצר הרע טוב מאוד?..."

"וכי יצר הרע טוב מאוד?" — כתוב את תשובת המדרש על שאלה זו.

2. בגמרא מסופר על ניסיון לבטל את יצר העריות.

כתוב בלשונך מה הייתה תוצאת הניסיון הזה, והסבר כיצד תוצאה זו מחזקת את תשובת המדרש.

ב. 1. "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת, ז', כ')

הסבר גורם אחד למצב זה.

(2) הסבר כיצד החטא יכול לקדם את האדם מבחינה רוחנית.

תשובה

א. "אילולי יצר הרע לא בנה אדם בית, ולא נשא אישה, ולא הוליד, ולא נשא ונתן".

2. תוצאת הניסיון הייתה שלא הצליחו למצוא ביצה בת יומה בכל ארץ-ישראל.

בלי יצר הרע לא נוצרים חיים חדשים, העולם עומד מלכת, כתשובת המדרש.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ב. לקבל אחת מן התשובות האלה:

1. האדם הוא "בעל גוף ויצר גופני הדוחף (אותו) לחטא" — המלחמה עם היצר קשה ולא תמיד מנצחים בה
- 2 — אם האדם נכשל בחטא הוא יכול לשוב בתשובה, לכבוש את יצרו ולהשליט את שכלו. בעל התשובה הוא מעל צדיק גמור, והכובש הוא מעל הישר מטבעו
- מהות הקימה של הצדיק היא דרך הנפילות שלו. היכולת לקום אחרי החטא, להתגבר ולחזור ולנסות להתקדם היא שבונה את האדם.

4. יצר ויצירה

- א. 1. הסבר מדוע דווקא יצר התאוה בין המינים הוא היצר החזק ביותר של האדם.
2. ואהבת את ה' א-להיך בכל לבבך' (דברים, ו', ה') [כל לבבך — בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע]. על פי הרב ישראל ליפשיץ "תפארת ישראל", הסבר כיצד על האדם לעבוד את ה' ביצר הרע שלו.
- ב. מדוע אסור לרקוד ריקודים מעורבים אף שאין מגע פיזי בין הרוקדים לרוקדות? כתוב שני נימוקים.
- ג. לפי הרב אלישע אבינר, אדם הנלחם ביצר הרע הוא כאדם המטפס על הר גבוה. הסבר את הדימוי הזה.

תשובה

- א. 1. בזכות יצר התאוה בין המינים נוצרים חיים חדשים, "ולכן הוא החזק שביצרים".
2. באש של יצר הרע (כמו החמדה, התאוה, הכעס, הגאווה והקנאה) אדם ילחם את עצמו לפעולת המצווה ולעשיית מעשים טובים
- ב. אסור לרקוד ריקודים מעורבים מן הסיבות האלה:
 - מבטים גוררים הרהורים (הרהורי עבירה)
 - משום שמירה על כבוד האישה — כבודן של הנשים נפגע מכיוון שהן נעשות למוצג, לחפץ שמתפעלים מהחיצוניות שלו ולא מהתוכן הפנימי.
 - משום פריצת גדרי הצניעות.
- ג. הסבר הדימוי: בעת הטיפוס על הר גבוה מטפסים ועולים למעלה, לעיתים מחליקים ונופלים ואז קמים וממשיכים
- הלאה. כך גם אדם שחטא — לא ייפול ברוחו ולא יתייאש מעצמו, אלא ימשיך לנסות לכבוש את יצרו.

5. יצר ויצירה

- א. 1. לפי הרמב"ן, נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאינם נשואים אסורה מדרבנן. מדוע אסרו חכמים נגיעה זו?
2. על פי מה שלמדנו, הסבר טעם נוסף לאיסור נגיעה בין איש לאישה שאינם נשואים.
- ב. הרב משה פיינשטיין פסק שנסיעה באוטובוס שגברים ונשים עומדים בו בצפיפות — מותרת.
1. הנימוק של הרב פיינשטיין להיתר זה?

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

2. באיזה מצב ראוי להימנע מנסיעה באוטובוס שגברים ונשים עומדים בו בצפיפות?

תשובה

- א. 1. חכמים אסרו נגיעה זו משום סייג כדי למנוע מאדם לחטוא באיסורים חמורים יותר.
2. קרבת נפש פירושה אהבה, ואילו קרבת גוף פירושה תאוה. קרבת גוף ונפש פירושה מזיגה והיא מותרת וקדושה רק בנישואין.
- אין אפטרופוס לעריות. כדי להדליק אש גדולה די בגפרור אחד.
- למגע בין איש לאישה יש משמעות עליונה וצריך לשמור אותו רק לחיבור שבין איש לאשתו. מגע בנסיבות אחרות מחליש וממעיט את הקדושה המיוחדת של המגע בין איש לאשתו.
- ב. 1. הנימוק של הרב פיינשטיין: אין זה דרך תאוה וחיבה. כל איסור נגיעה בעריות הוא דווקא בדרך תאוה, ובלא דרך תאוה אין אפילו איסור מדרבנן.
2. אדם שיודע שיבוא לידי הרהור והנסיעה באוטובוס אינה נחוצה לו, ראוי שיימנע מלנסוע באוטובוס שגברים ונשים עומדים בו בצפיפות.

6. יצר ויצירה

- א. 1. הסבר מהו איסור ייחוד.
2. מהו הטעם לאיסור ייחוד?
- ב. כתוב את שני התנאים שבהם בן ובת שיוצאים לטיול יחד אינם עוברים על איסור ייחוד.

תשובה

- א. 1. איסור ייחוד הוא האיסור על איש ואישה שאינם נשואים להיות במקום שבו אנשים אחרים אינם באים אליו ואינם יכולים לראותם.
2. הטעם לאיסור ייחוד הוא החשש להגיע לעבירה.
- ב. שני התנאים הם מקום מואר ומדי פעם בפעם עוברים שם אנשים

7. יצר ויצירה

- א. "על יהלומים שומרים בצורה סגורה ומיוחדת" (הרב יוסף צבי רימון)
- הסבר דימוי זה בנוגע ל"איסור נגיעה" בין איש לאישה שאינם נשואים זה לזה.
- ב. "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי, כ"ד, ט"ז)
- הרב יצחק הוטנר כתב שני פירושים לפסוק זה. הוא קיבל פירוש אחד ודחה את האחר.
- הסבר את הפירוש שדחה הרב יצחק הוטנר ואת הפירוש שהוא קיבל.
- ג. "בזמן שהינך מרגיש בקרבתך סערת היצר, דע לך שבזה הינך מתדמה אל הגדולים הרבה יותר מאשר בשעה שאתה נמצא במנוחה שלמה שאתה רוצה בה" (הרב יצחק הוטנר)
1. במה אדם שמרגיש בקרבו סערת היצר "מתדמה אל הגדולים"?
2. האם דברי הרב יצחק הוטנר מעודדים גם אותך? נמק את תשובתך.

תשובה

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

יצר ויצירה

- א. המגע בין איש לאישה הוא דבר יקר ונעלה וצריך להיזהר ולהשתמש בו רק לחיבור שבין איש לאשתו.
 ב. הפירוש שהרב יצחק הוטנר דחה – אף על פי ששבע ייפול צדיק, מכל מקום הוא קם.
 הפירוש שהוא קיבל – מהות הקימה של הצדיק היא דרך שבע הנפילות שלו.
 ב. 1. גם הגדולים התמודדו עם היצר הרע, חוו מלחמות ומאבקים פנימיים, נפילות והתגברויות, עד שהגיעו למעלה שהגיעו אליה

8. יצר ויצירה

- א. איש ואישה שאינם נשואים זה לזה רשאים להתייחד אם נמצא איתם בחדר ילד בן חמש ומעלה. הסבר מדוע
 א. איש ואישה רשאים להתייחד אם נמצא איתם ילד מכיוון שילד אינו שומר סוד, והאיש והאישה יתביישו ממנו ולא .

9. יצר ויצירה

- א. 1. כאשר האדם מתבונן במקומות לא צנועים... התאוה מחפשת לה מפלט". (הרב אלי שיינפלד, היצר הלב והאדם) במשפט המודגש בקו מתואר מצב שעלול להביא לידי סכנה. הסבר מהי סכנה זו.
 2. בחוברת הלימוד הוצעו כמה דרכים להימנע מהסתכלות במראות לא צנועים.
 כתוב שתי הצעות מן החוברת או הצעה אחת מן החוברת והצעה אחת משלך.
 ב. 1 על פי הרמב"ם, איסור נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאסורים זה על זה הוא איסור מן התורה, ואילו על פי הרמב"ן, איסור זה הוא מדברי חכמים.
 על פי הראי"ה קוק, מהו המצב שבו יסכים הרמב"ן לדעת הרמב"ם?
 2. כדי להדליק אש גדולה אין צורך ביותר מגפרור אחד" (הרב אלימלך בר שאול)
 הסבר דברים אלה בהקשר של איסור נגיעה.

תשובה

- א. 1. תאוה ללא פורקן מתסכלת את האדם והוא עלול לחפש נתיבים שיוכל לממש בהם את תאוותו.
 2. להתקין תוכנות שחוסמות ומסננות תכנים לא ראויים.
 — לא להיכנס למקומות שבהם יהיה קשה מאוד לעמוד בניסיון.
 ב. 1. כאשר הקרבה היא בקביעות.
 2. נתינת יד בין נער לנערה עלולה לגרום לסחף רגשות שאי אפשר לעצור אותן.

10. יצר ויצירה

- א. הרב יצחק בר ששת (הריב"ש) דן במקרה שבו אישה התלוננה שהשכן שלה הטריד אותה.
 לאישה לא היו הוכחות או עדים, והשכן הכחיש את טענותיה כלפיו.
 1. מה פסק הריב"ש בעניין העונש לשכן, ומדוע?
 2. הריב"ש קבע כמה הוראות שנועדו למנוע מן השכן להטריד אישה זו. כתוב שתי הוראות.
 ב. "והיה מחניך קדוש" (דברים, כ"ג, ט"ו) — הסבר ציווי זה.
 ג. יש כמה הנחיות המיועדות לגברים ולנשים שנמצאים שעות רבות יחד במסגרת מעורבת.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ציין שלוש מן ההנחיות האלה.

תשובה

א. 1. הריב"ש פסק שאי אפשר להעניש את האיש רק על סמך טענות האשה, כי אין הוכחות לטענותיה.

2. שאיש זה לא ידבר עם אישה זו מטוב ועד רע.

— שלא ידורו באותה שכונה.

— אם הוא מוחזק כחשוד על העריות ראוי לגעור בו ולאיים עליו בנידוי.

ב. ציווי על שמירה מניבול פה בעת מלחמה ובכל מצב

ג. דיבור מכובד; הימנעות מקלות ראש; הימנעות מתנועות בעלות רמיזה מינית; הימנעות מחיבוק, נישוק ונגיעה;

הימנעות מהסתכלות לשם הנאה; לכבד את האחר ולא לפגוע בו; לא להשפיל ולא להטריד.

11. יצר ויצירה

א. גבר ואישה שנוסעים לבדם במכונית, לא בשעת הדחק ולא במקום סכנה, אינם עוברים על איסור ייחוד אם מתקיימים שני תנאים. כתוב את שני התנאים.

תשובה

כאשר אפשר לראות מבחוץ את המתרחש במכונית, ומכוניות עוברות אחת לכמה דקות

12. יצר ויצירה

א. בנוגע לבריאת האדם כותב המדרש על שני סוגים של "בריות": "ברא בו ד' בריות מלמעלן וד' מלמטן" (בראשית רבה, פרשה יד, ג) לאחר מכן המדרש מפרט את שני הסוגים האלה.

ציין שלוש דוגמאות משני הסוגים — לפחות דוגמה אחת מכל סוג (סך הכול — שלוש דוגמאות)

ב. (1) בנוגע לרצח מעורבת כתב הרב צבי יהודה הכהן קוק:

"איך יעלה על הדעת להתרחץ עם נשים שאינן לבושות? ... אנשים משיבים ומסבירים: 'כך התרגלנו'.

זו תשובה שטחית... ("צניעות", גן נעול).

הסבר מדוע תשובה זו שטחית.

(2) הרב צבי יהודה הכהן קוק המשיך וכתב:

"אין על רצח מעורבת שום תירוץ, חוץ מן היצר... כנגד היצר, חונן האדם בדעת" (שם).

על פי ציטוט זה, הסבר את הדרך שהציע הרב צבי יהודה הכהן קוק להתמודד עם היצר.

ג. מדוע אסור לרקוד ריקודים מעורבים אף שאין מגע פיזי בין הרוקדים לרוקדות? כתוב שני נימוקים.

תשובה:

א. מלמטה: אוכל ושותה, פרה ורבה, מטיל גללים, מת.

מלמעלה: עומד, מדבר, מבין, רואה.

ב. (1) תשובה זו שטחית כי תפקידו של האדם הוא לתקן הרגלים לא טובים. "כך התרגלנו" זוהי הסרת אחריות.

(2) צריך להשתמש בדעת, בשכל הישר, שמבין את הנזק, ובאמצעות השכל להתגבר על היצר

ג. אסור לרקוד ריקודים מעורבים מן הסיבות האלה:

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

— מבטים גוררים הרהורי עבירה

— משום שמירה על כבוד האישה — כבודן של הנשים נפגע מכיוון שהן נעשות מוצג, חפץ שמתפעלים מן החיצוניות שלו ולא מתוכנו הפנימי.

— משום פריצת גדרי התורה ודרכי הצניעות והטהרה

13. יצר ויצירה

א. (1) הסבר מדוע דווקא יצר התאוה בין המינים הוא היצר החזק ביותר של האדם.

(2) "ואהבת את ה' א-להיך בכל לבבך..." (דברים, ו', ה'). 'בכל לבבך' — בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע'.

(ברכות, פרק ט', משנה ה')

על פי הרב ישראל ליפשיץ, הסבר כיצד על האדם לעבוד את ה' ביצר הרע שלו

ב. על פי הרב אלישע אבינר, אדם הנלחם ביצר הרע הוא כאדם המטפס על הר גבוה. הסבר את הדימוי הזה.

תשובה

א. (1) יצר התאוה בין המינים הוא היצר החזק ביותר של האדם כי בזכותו נוצרים חיים חדשים.

(2) באש של יצר הרע (כמו החמדה, התאוה, הכעס, הגאווה והקנאה) אדם ילהיב את עצמו לפעולת המצווה ולעשיית מעשים טובים

ב. הסבר הדימוי: בעת הטיפוס על הר גבוה מטפסים ועולים למעלה, לעיתים מחליקים ונופלים ואז קמים וממשיכים

הלאה. כך גם אדם שחטא – לא ייפול ברוחו ולא יתייאש מעצמו, אלא ימשיך לנסות לכבוש את יצרו.

14. יצר ויצירה

א. "המסתכל בעריות מעלה על דעתו שאין בכך כלום... והוא אינו יודע שראיית העיניים עוון גדול".

(1) מדוע המסתכל בעריות "מעלה על דעתו שאין בכך כלום"? רמב"ם, הלכות תשובה, פרק ד', הלכה ד'

(2) (מדוע ראיית העיניים היא "עוון גדול"?)

ב. "התאוה החומרית מולידה גם את גסות המידות" (הרב חיים כהן, "החלבן").

על פי הרב חיים כהן, הסבר מדוע התאוה החומרית מולידה את גסות המידות.

ג. יש כמה הנחיות המיועדות לגברים ולנשים שנמצאים שעות רבות יחד במסגרת מעורבת.

ציין שלוש מן ההנחיות האלה.

תשובה:

א. (1) המסתכל בעריות מעלה על דעתו שאין בכך כלום כי הוא לא עשה מעשה ("שהוא אומר: וכי בעלתי או

קרבתי אצלה?")

(2) (ראיית העיניים היא עוון גדול כיוון שהיא גורמת לאדם לעבור עבירה.

לקבל: ראיית העיניים מרגילה את המתבונן לראות באישה אובייקט מיני, חפץ, ולא אדם בעל תוכן

ומהות

ב. התאוה החומרית גורמת לאדם להתמקד בעצמו, ומתוך שמבטו צר מתעוררת בו גסות המידות, ככעס,

יהירות וקנאה

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ג. ההנחיות הן: לדבר בכבוד; להימנע מקלות ראש; להימנע מתנועות בעלות רמיזה מינית; להימנע מחיבוק, נישוק ונגיעה; להימנע מהסתכלות לשם הנאה; לכבד את האחר ולא לפגוע בו; לא להשפיל ולא להטריד

15. יצר ויצירה

א. על פי רבי נחמן מברסלב, לאחר שאדם חוטא ורוצה לשוב בתשובה, היצר הרע שלו טוען טענה שקרית כדי לגרום לאדם לחשוב שהוא אינו יכול לשוב בתשובה.

מהי הטענה השקרית של היצר הרע?

ב. "רעה חולה היא אצלנו, שכאשר מתעסקים אנו בצדדי השל מות של גדולינו, הננו מטפלים בסיכום האחרון של מעלתם" (הרב יצחק הוטנר, פחד יצחק, אגרות וכתבים).

(1) הרב יצחק הוטנר מצביע בדבריו על "רעה חולה".

הסבר מהי "רעה חולה" זו, וכתוב מה עלולה להיות ההשפעה השלילית של אותה "רעה חולה" על מי שרוצה להיות "שתול בבית השם".

(2) על פי הרב יצחק הוטנר, מהי הדרך הראויה ללמוד ממעשיהם של גדולי ישראל?

תשובה:

א. הטענה השקרית: שה' הסתלק ממנו, והוא רחוק כל כך עד שאינו יכול לשוב

ב. (1) הסבר "רעה חולה": כאשר מתארים את מעלתם של גדולי ישראל מציינים רק את מעלתם הסופית, ומדלגים על

המאבק הפנימי שהתחולל בנפשם, וכך מתקבל הרושם שהם נולדו מושלמים בלי יצרים.

השפעה שלילית: אדם שמוצא בעצמו מכשולים נפילות וירידות, מרגיש שהוא לא "שתול בבית השם".

(2) הדרך הראויה ללמוד ממעשיהם של גדולי ישראל היא לחשוב על מלחמת היצר שלהם, על כל הנטיות השפלות והנמוכות.

פרק ג- מתי להינשא:

1. מתי להינשא

1. א. הסבר מדוע "אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה" (קידושין, מא, ע"א)

ב. (1) בגמרא מסופר שרב הונא סירב להביט בפניו של רב המנונא, מפני שרב המנונא היה בן יותר מעשרים שנה ועדיין לא נשא אישה. לפי רב הונא, הסבר מדוע יש להתחתן בגיל צעיר (עד גיל עשרים).

(2) הסבר שני נימוקים לדחיית גיל הנישואין בימינו.

ג. הרמב"ם התיר לאדם לאחר את נישואיו כדי שיוכל ללמוד תורה.

מהו הכלל ההלכתי שעל פיו התיר זאת הרמב"ם?

תשובה:

א. ההחלטה להינשא צריכה להיות של בני הזוג עצמם לאחר בדיקת התאמה ביניהם, ולכן צריך שהבת תגדל ותאמר בפלוגי אני רוצה

ב. (1) יש להתחתן בגיל צעיר כדי לא להיכשל בהרהורי עבירה כל הזמן

(2) בגרות רגשית — בימינו רוב הנערים אינם מבחינה רגשית. בימי קדם תהליכי ההתבגרות הנפשית

היו מואצים. רוב הנערים שהגיעו לגיל שמונה עשרה כבר היו בשלים לבנות בית.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

— אחריות לנהל משפחה — למרבית הנערים היום חסרה אחריות לניהול משפחה בגיל שמונה־עשרה. בימי קדם בני העשרה כבר היו שותפים מלאים בכלכלת הבית והייתה להם אחריות חלקית לניהולו.

— מבנה המשפחה ורמת הציפיות ההדדיות של בני הזוג — בימינו רמת הציפיות הרגשיות ההדדיות של בני הזוג גבוהה יותר מבעבר. לכן בגרות רגשית מפותחת מאוד היא תנאי לנישואין מוצלחים.

ב. הכלל ההלכתי הוא העוסק במצווה פטור מן המצווה

2. מתי להינשא:

- א. (1) על פי חז"ל, גיל הנישואין הוא שמונה־עשרה. אולם הרב אלישע אבינר כתב שבימינו הגיל המתאים לנישואין מאוחר יותר. הסבר שתי סיבות להבדל זה.
- (2) על פי הרמב"ם, כתוב סיבה אחת להקדמת לימוד תורה לנישואין, וכתוב סיבה אחת להקדמת נישואין ללימוד תורה.
- ב. (1) הסבר את תוכן הפסוקים שמהם למדו חז"ל שמציאת פרנסה קודמת לנישואין.
- (2) כתוב שיקול אחד הנוגע לימינו להקדים נישואין למציאת פרנסה.

תשובה

- א. (1) — בגרות רגשית — בימינו רוב הנערים אינם בוגרים מבחינה רגשית. בימי קדם תהליכי ההתבגרות הנפשית היו מואצים. רוב הנערים שהגיעו לגיל שמונה־עשרה כבר היו בשלים לבנות בית.
- אחריות לנהל משפחה — למרבית הנערים היום חסרה אחריות לנהל משפחה בגיל שמונה־עשרה. בימי קדם בני העשרה כבר היו שותפים מלאים בכלכלת הבית והייתה להם אחריות על ניהולו.
- מבנה המשפחה ורמת הציפיות ההדדיות של בני הזוג — בימינו רמת הציפיות הרגשיות ההדדיות של בני הזוג גבוהה יותר מבעבר. לכן בגרות רגשית מפותחת מאוד היא תנאי לנישואין מוצלחים.
- (2) (סיבה להקדמת לימוד תורה — עול הפרנסה לא יאפשר ללמוד תורה לאחר הנישואין.
- סיבה להקדמת נישואין — יצר הרע מתגבר, והאדם בא לידי הרהורי עבירה.
- ב(1) הפסוקים המציינים את החוזרים ממלחמת הרשות מתארים ראשית אדם שבנה בית ולא חנכו, ולאחר מכן אדם שנטע כרם ולא חנכו, ולבסוף אדם שאירס אישה ולא לקחה. ("לימדה תורה דרך ארץ שיבנה אדם בית ויטע כרם ואחר כך ישא אישה")
- (2) בימינו זמן רב מושקע בלימודים, בשירות הצבאי והלאומי ועוד, ובשל כך שנים רבות עוברות עד שהאדם מגיע לבשלות מקצועית, ולכן יש אנשים שמקדימים נישואין לפרנסה

פרק ד קידושין ונישואין

1. קידושין ונישואין

- א. המילים "ארוס" ו"ארוסה" בשינוי סדר האותיות הן "אסור" ו"אסורה".
- למילה "אסור" יש שתי משמעויות הסותרות זו את זו.
- (1) מה הן שתי המשמעויות?
- (2) הסבר כיצד כל אחת מן המשמעויות האלה באה לידי ביטוי בחיי הזוג בתקופת האירוסין.
- ב. במשנה יש שני ביטויים לתיאור פעולת הקידושין: "האישה מתקדשת" ו"האישה נקנית".
- הסבר מהי המשמעות של כל אחד משני הביטויים האלה.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ג. נוהגים לקדש אישה בטבעת. כתוב שני נימוקים למנהג זה.

תשובה

- א. (1) משמעות א — מרוחק ואיננו מותר. משמעות ב — קשור.
 (2) בני הזוג קשורים זה לזה, אך הם גם נדרשים להיות מרוחקים, להימנע ממגע פיזי בתקופת האירוסין.
 ב. "האישה מתקדשת" — האישה מיוחדת לאיש שמקדש אותה.
 "האישה נקנית" — לאישה יש מעמד חדש בעקבות הקידושין.
 ג. — כדי שתהיה מזכרת בידה תמיד.
 — כי הטבעת היא עגולה ואין לה סוף, כמו הברית בין האיש לאישה שהיא ברית עולם ואין לה סוף

2. קידושין ונישואין

- א. חתן רשאי לברך את ברכות האירוסין, אולם ברוב קהילות ישראל נהוג שהרב הוא המברך ברכות אלו.
 כתוב שני נימוקים למנהג זה
 ב. (1) קריאת הכתובה במעמד החופה נועדה להפריד בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין.
 מדוע נוהגים להפריד בין שני שלבים אלה?
 (2) "בהרבה מקומות נהגו שכותבים וחותמים שטר הכתובה בשני טפסים. טופס אחד נמסר לידי הכלה". (הרב בנימין אדלר, הנישואין כהלכתם)
 כתוב מה עושים בטופס שטר הכתובה שלא נמסר לידי הכלה, והסבר את הטעם לכך
 ג. במעמד החופה יש הנוהגים לשים אפר על ראש החתן ב מקום שבו מניחים תפילין של ראש.
 ציין מהו הטעם למנהג זה.

תשובה

- א. — כדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לברך.
 — מחשש שהחתן לא יכוון כראוי בשל טרדתו.
 ב. (1) כי לכל אחד משני שלבים אלה יש אופי משלו ביצירת המחויבות והקשר בין איש לאישה .
 (2) טופס שטר הכתובה שלא נמסר לידי הכלה מופקד במשרדי הרבנות כדי לשמש אסמכתה אם תאבד הכתובה
 ג. לזכור את ירושלים בשעת החופה

3. קידושין ונישואין

- א. (1) מהו השלב הראשון שיש לו משמעות הלכתית מחייבת בקשר שבין בני זוג?
 (2) כתוב הלכה אחת שמבטאת את המעמד ההלכתי של האישה בשלב זה.
 ב. מהי המשמעות של העיסוק במסמך משפטי (שטר הכתובה) דווקא ברגעי השיא של החתונה
 ג. (1) מתי מברכים "שבע ברכות" מלבד שבע הברכות שמברכים במעמד החופה?

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

(2) הסבר את שני התנאים הנדרשים כדי לברך שבע ברכות אלו.

תשובה

א. (1) השלב: אירוסין, קידושין.

(2) הלכה:

— אדם אחר שבא עליה חייב מיתת בית דין.

— אם בעלה רוצה לגרשה, צריך לתת לה גט.

ב. באהבה אמיתית יש אחריות רבה והתחייבות גדולה.

ג. (1) בכל סעודה שנערכת עם החתן והכלה במשך שבעת ימי המשתה.

(2) שני התנאים הם: מניין אנשים, "פנים חדשות" — אדם שלא היה נוכח בחתונה או בסעודת "שבע ברכות" של אותו זוג.

4. קידושין ונישואין

א. (1) מעמד החופה נפתח בברכת האירוסין:

"... אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין..."

ברכת האירוסין מורכבת משלושה חלקים. הסבר כל אחד מהם בלשונך.

(2) מדוע מקפידים שהקידושין יעשו בנוכחות אנשים רבים?

ב. "האישה נקנית בשלוש דרכים..." (קידושין, פרק א', משנה א')

(1) כתוב מה הן שלוש הדרכים שהאישה נקנית בהן.

(2) נוהגים לקדש אישה בטבעת.

איזו משלוש הדרכים שכתבת באה לידי ביטוי במנהג זה? הסבר את תשובתך.

תשובה

א. (1) וציוונו על העריות — ה' ציווה לא לקשור קשרי אישות עם נשים מסוימות.

ואסר לנו את הארוסות — ה' אסר קשרי אישות לאחר האירוסין (ולפני הנישואין).

והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין — ה' התיר קשרי אישות לאחר נישואין.

(2) מקפידים שהקידושין יעשו בנוכחות אנשים רבים כדי למנוע קידושי סתר ורמאות.

ב. (1) שלוש הדרכים הן: כסף, שטר וביאה.

(2) כסף — דרך קידושין זו יכולה להיעשות גם על ידי שוה כסף, דהיינו חפץ ששוה פרוטה לכל הפחות, ונוהגים לקדש בטבעת, שהיא שוה כסף.

5. קידושין ונישואין

א. במעמד הקידושין החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי".

הסבר את המשמעות של אמירה זו.

ב. (1) מהו ההבדל בין תפקיד העדים במעמד הקידושין ובין תפקיד העדים בעדות רגילה?

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחושטן מרים.

(2) ציין שתי פעולות שעל העדים לשים לב אליהן בזמן מעמד הקידושין.

ג. כתוב שניים מן המנהגים בנוגע לכיסוי ראש הכלה לאחר החופה, ונמק אחד מהם

תשובה

א. "הרי את מקודשת לי" — מיוחדת לי ומזומנת לי ואסורה לכל העולם

ב. (1) בעדות רגילה העדים מעידים בפני בית דין על מעשה שראו, ואילו במעמד הקידושין העדים הם חלק מהותי בקיום ובחלות של הקידושין. בלי עדים אין לקידושין תוקף.

(2) העדים צריכים להתבונן היטב במתן הטבעת ולשמוע את החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי".

ג. מנהגים בנוגע לכיסוי ראש הכלה לאחר החופה והנימוקים לכל מנהג:

— לכסות את הראש בכיסוי מלא. נימוק: לאחר חדר הייחוד הנישואין הושלמו והכלה היא אשת איש לכל דבר.

— להסתפק בכיסוי בהינומה. נימוק: זהו המנהג שנהוג זה דורות.

— לא לכסות כלל. נימוק: הייחוד יתקיים בבית שאליו יגיעו בני הזוג לאחר החתונה, ורק לאחר מכן תחול חובת

כיסוי הראש על האישה.

6. גיל הנישואין; שידוכין

א. על פי הרב אליקים לבנון, הסבר מדוע חברות בין נער לנערה אינה מומלצת. (

ב. "אסור לאדם שיקדש את האישה עד שיראנה ורחמנא אמר: 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא, י"ט, י"ח) (קידושין, מא, ע"א)

(1) כתוב מדוע אסרו חכמים על האדם לקדש אישה "עד שיראנה". בתשובתך הסבר את הקשר בין הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" לאיסור זה.

(2) עד שיראנה" — כתוב מהי הראייה הנדרשת מן האדם, והסבר מה אפשר ללמוד מחובה זו על הדרך שבה בני זוג מחליטים להינשא.

תשובה

א. הרבה אנרגיה מופנית לטובת הקשר הזה, ועוד יותר לשמירה על ההלכות של בינו לבינה, ובעקבות כך הפוטנציאל של

שניהם אינו יוצא אל הפועל

ב. (1) חכמים אסרו לשאת אישה "עד שיראנה" שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ואז יעבור על המצווה "ואהבת

לרעך כמוך". נשיאת אישה בלי לראותה לפני כן עלולה לגרום לאדם לעבור על המצווה "ואהבת לרעך כמוך".

(2) הראייה הנדרשת מן האדם היא ראיית האישה לעומק ולא רק באופן חיצוני (כדי שהיכרות ביניהם תהיה היכרות משמעותית).

הדרך שבה מחליטים להינשא צריכה להיות לאחר היכרות משמעותית ובדיקת התאמה בין הצדדים (לקבל:

קבלת ההחלטה צריכה להיות ברצינות ובכובד ראש ולא חפזזה)

7. קידושין ונישואין

א. (1) חכמים קבעו כי אדם שמקדש אישה בלא שידוכין יענש.

על פי חכמים, מדוע אין לקדש אישה בלא שידוכין, ומהו עונשו של אדם שמקדש אישה בלא שידוכין?

(2) מה הם "קידושין", ומה יש לעשות אם בני זוג רוצים להיפרד לאחר הקידושין?

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ב. (1) מה הם "נישואים אזרחיים"?

(2) על פי ההלכה, מדוע אסור להינשא בנישואים אזרחיים? כתוב סיבה אחת.

תשובה

א. (1) חכמים קבעו שאין לקדש אישה בלא שידוכין כדי למנוע קידושין שנעשים בפזיזות ובקלות דעת וכדי למנוע פריצות וזנות. עונשו של אדם שמקדש אישה בלא שידוכין הוא מכת מרדות.

(2) קידושין — השלב הראשון שיש לו משמעות הלכתית מחייבת בקשר שבין איש לאישה. נתינת כסף או שווה כסף (טבעת) לאישה ואמירת "הרי את מקודשת לי".

אם איש ואישה רוצים להיפרד לאחר הקידושין, הם צריכים גט.

ב. (2) נישואים אזרחיים הם נישואים שלא נעשו כדת משה וישראל אלא על ידי רישום במשרד הפנים של ארצות המפירות בכל זוג המביע נכונות לחיות כזוג.

אסור להינשא בנישואים אזרחיים כי זהו לאו מן התורה ("לא תהיה קדשה מבנות ישראל")

— בנישואים אזרחיים לא נבנה בניין הקדושה והטהרה כמו בנישואים כדת משה וישראל.

8. קידושין ונישואים

א(1) על פי הגמרא, האמורא רב היה מלקה אדם שקידש אישה ללא שידוכין.

איזו תוצאה לא רצויה עלולה להיות בגלל קידושין שנעשו ללא שידוכין, ומהו הערך שיש בשידוכין?

(2) בתקופות קדומות הייתה תקופת הקידושין נמשכת כשנה. מה הייתה המטרה של תקופת הקידושין?

ב(1) "החתן מוסר את שטר הכתובה לידי הכלה" (הרב בנימין אדלר, הנישואין כהלכתם).

הסבר מדוע.

(2) כתוב מתי והיכן מקיימים את הייחוד לפי מנהג קהילות אשכנז, ומתי והיכן מקיימים אותו לפי מנהג

קהילות ספרד.

תשובה:

א. (1) התוצאה הלא רצויה: קידושין מתוך פזיזות וקלות ראש. או: הרגל לפריצות ולזנות.

הערך: השידוכין יוצרים נאמנות ומחויבות הדדית. או: השידוכין מסייעים לבני הזוג להרגיש שקולים ובטוחים יותר ברצונם לקשור את חייהם זה בזה.

(2) המטרה של תקופת הקידושין הייתה הכנת החתונה והבית והכנות רוחניות לבניית הקשר בין בני הזוג.

ב. (1) החתן מוסר את שטר הכתובה לידי הכלה כדי לצאת ידי דעות הסוברים שאין תוקף לשטר עד שנמסר לידי הקונה.

(2) לפי מנהג קהילות אשכנז, לאחר החופה החתן והכלה הולכים לחדר ייחוד, ולפי מנהג קהילות ספרד, הייחוד

מתקיים לאחר סעודת הנישואין בבית שאליו ילך הזוג לאחר החתונה.

9. קידושין

א. ברכת האירוסין נחתמת במילים: "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין".

מה מבטאת חתימה זו?

ב. מה צריך להיות שווי החפץ שהאיש מקדש בו את האישה, ומה לומדים מכך על האופי של קניין הקידושין?

תשובה:

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

- א. קדושת עם ישראל באה לידי ביטוי בבניית הקשר הזוגי על ידי חופה וקידושין.
 ב. החפץ צריך להיות שווה פרוטה. לומדים מכך שקניין האישה אינו קניין של רכוש.

10. קידושין ונישואין

- א. (1) המילים "ארוס" ו"ארוסה" בהיפוך סדר האותיות הן אסור ואסורה.
 למילה "אסור" יש שתי משמעויות הסותרות זו את זו.
 הסבר כיצד כל אחת מן המשמעויות האלה באה לידי ביטוי בחיי הזוג בתקופת האירוסין.
 (2) חתן רשאי לברך את ברכות האירוסין, אולם ברוב קהילות ישראל נהוג שהרב הוא המברך ברכות אלו. כתוב שני נימוקים למנהג זה
 ב. (1) האישה נקנית בשלוש דרכים" (קידושין, פרק א', משנה א')
 למילה "נקנית" יכולות להיות שתי משמעויות, אך רק אחת מהן נכונה במשנה זו.
 כתוב את שתי המשמעויות, וציין מהי המשמעות הנכונה במשנה זו.
 (2) כיום נוהגים לקדש אישה בטבעת. כתוב נימוק אחד למנהג זה.

תשובה:

- א. (1) אסור = קשור ונדרש להיות מרוחק — בני הזוג קשורים זה לזה, אך הם גם נדרשים להיות מרוחקים, להימנע ממגע פיזי בתקופת האירוסין
 (2) כדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לברך.
 — מחשש שהחתן לא יכוון כראוי בשל טרדתו.
 ב. (1) משמעות א — האישה נקנית בקניין רכושני כמו שקונים חפץ.
 משמעות ב — נוצר מעמד חדש לאישה ומעתה היא אישה נשואה. משמעות זו היא המשמעות הנכונה במשנה זו.
 (2) כדי שתהיה מזכרת בידה תמיד.
 — כי הטבעת היא עגולה ואין לה סוף, וכך הברית בין האיש לאישה היא ברית עולם ואין לה סוף

11. קידושין ונישואין

- א. ציין שתי פעולות שהעדים צריכים לעשות במעמד החופה, והסבר מדוע עליהם לעשות פעולות אלה.
 ב. (1) כתוב שלושה מנהגים שנוגעים לזיכרון ירושלים ונוהגים לעשותם במעמד החופה.
 (2) בכמה מקהילות ישראל נהוג לכתוב "שטר תנאים" לפני החתונה. מהו התוכן של שטר זה, ובאיזה שלב כותבים אותו?
 ג. מהו המעשה הנקרא "חופה"? כתוב שתי דעות

תשובה

- א. העדים צריכים להתבונן היטב במתן הטבעת ולשמוע את החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי". במעמד הקידושין העדים הם חלק מהותי בקיום ובחלות של הקידושין. בלי עדים אין לקידושין תוקף.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ב. (1) "שטר תנאים" — שטר שבו כתוב תאריך החתונה העתידה להיות, והסכמה בנוגע להתחייבויות ההדדיות בין צד החתן ובין צד הכלה. כותבים אותו במעמד השידוכין "מסיבת אירוסין" בלשון ימינו (2) פני החתן והכלה לכיוון ירושלים; אפר מקלה על ראש החתן; שבירת כוס; אמירת הפסוקים: "אם אשכחך

ג. דעות למעשה הנקרא "חופה" — "החתן מביא את הכלה לביתו או: לחדר המיועד לחתן ולכלה לשם נישואין, פריסת סודר על ראש החתן והכלה בשעת הברכה. כלה בתולה יוצאת בהינומה, וייחוד עם כלה שהיא אלמנה. כיום נוהגים לפי כל הדעות.

12. קידושין ונישואין

א. מעמד החופה נפתח בברכת האירוסין.
 1) (ברכת האירוסין מורכבת משלושה חלקים. כתוב מהו הנושא של שניים מן החלקים.
 2) (החתימה של ברכת האירוסין היא: "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין".
 הסבר מה מבטאת החתימה של ברכה זו.
 ב. ממה הרב צריך להיזהר כאשר הוא מקריא לחתן את המילים "הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל", ומדוע?
 ג. מהו השלב בחתונה שבו נהוג לקרוא את הכתובה, ומדוע נהוג לקרוא את הכתובה בשלב זה?

תשובה

1) (החלקים של ברכת האירוסין: איסור עריות, איסור קשרי אישות בין המאורסים, היתר קשרי אישות לאחר חופה וקידושין.
 2) (החתימה מבטאת את קדושת עם ישראל הבאה לידי ביטוי בבניית הקשר הזוגי על ידי חופה וקידושין.
 ב. הרב צריך להיזהר שלא יאמר "לי", שאז כאילו הוא בעצמו מקדש את הכלה
 ג. את הכתובה נהוג לקרוא בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין (מייד לאחר שאמר החתן "הרי את מקודשת לי...")
 קריאת הכתובה בשלב זה נועדה להפריד בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין.

13. נישואין אזרחיים

א. יש פוסקים הסוברים שנישואין אזרחיים תקפים, ויש פוסקים הסוברים שנישואין אלה אינם תקפים כלל.
 כתוב שני נימוקים לכל אחת מן הדעות
 ב. כיצד בתי הדין הרבניים נוהגים כיום בנוגע למתן גט במקרה של בני זוג שנישאו בנישואין אזרחיים? בתשובתך הבחן בין שני מצבים.

תשובה:

א. הנימוקים לדעה שנישואין אזרחיים תקפים:
 1. האיש נתן טבעת לאישה בפני עדים כשרים, והיא הסכימה להתקדש.
 2. הייתה ביאה ו"אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וגמר ובעל לשם קידושין".

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

הנימוקים לדעה שנישואין אזרחיים אינם תקפים:

1. מתן הטבעת הוא מעשה סמלי, ואין לבני הזוג כוונה להינשא כהלכה.

2. הכלל ההלכתי "אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות" נאמר על אדם המקפיד בשמירת מצוות ולא על מי שבחר במודע לקיים זוגיות שלא כדת משה וישראל.

ב. במצבים רגילים מחייבים גט לחומרה, אולם במצבים שהגט יסב נזק משמעותי לאישה או לילדיה נוהגים על פי הדעות שאין לנישואין אזרחיים תוקף כלל.

פרק ה- כתובה

1. כתובה

ב(1) הסבר מהי "כתובה".

(2) (אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה" (בבא קמא, פט, ע"א).

מהו הטעם להלכה זו?

תשובה:

ב(1) שטר שבו רשומות התחייבויות של האיש לאשתו בזמן היותם נשואים, וכן התחייבויות למצבים שבהם יסתיימו הנישואים (מיתת האיש או גירושין).

(2) כדי שלא תהא האישה קלה בעיני בעלה לגרשה בשעת כעס או מכל סיבה אחרת [התחייבות הממונית תעצור את האיש מלהחליט החלטות פזיזות ובלתי שקולות].

2. כתובה

א. בכתובה רשומות התחייבויות של הבעל לאשתו.

(1) (מה הן שתי התקופות שאליהן נוגעות התחייבויות אלה?

(2) (כתוב התחייבות אחת בנוגע לכל אחת מן התקופות) סך הכול — שתי התחייבויות).

ב. (1) "עיקר כתובה" — מהו סכום זה, ומדוע נקבע סכום זה?

(2) (מהי "תוספת כתובה", ומדוע תיקנו חכמים תוספת זו?)

תשובה:

א. (1) (התחייבויות הבעל לאשתו נוגעות לתקופה שבה הם נשואים ולתקופה שלאחר סיום הנישואין (עקב גירושין או מיתת האיש)

(2) (התחייבויות הנוגעות לתקופת הנישואין — מזונות, כסות ומדור, עונה

התחייבות הנוגעת לתקופה שלאחר סיום הנישואין — לדאוג לפרנסת האישה

ב. (1) (הסכום של "עיקר הכתובה" הוא מאתיים זוז לבתולה [מאה זוז לאלמנה או לגרושה].

סכום זה נקבע כדי לדאוג לכלכלת האישה במשך שנה. (בעבר הייתה הנחה שסכום זה יספיק לכלכל את האישה במשך שנה וגם בעל עני יוכל לעמוד בסכום זה)

(2) (תוספת כתובה — סכום כסף נוסף על "עיקר הכתובה" שיינתן לאישה עם פירוק הנישואין.

חכמים תיקנו תוספת זו כי סכום עיקר הכתובה לא הספיק בדרך כלל לכלכלת האישה במשך שנה

פרק ו בניית הבית:

1. בניית הבית

א. "דריש רבי עקיבא: איש ואִשָּׁה, זכו — שכינה ביניהן, לא זכו — אש אוכלתן" (סוטה, יז, ע"א)

על פי רש"י, דרשה זו נדרשה לפי מדרש אותיות של המילים "איש" ו"אשה". הסבר את דבריו.

ב. החשיבות של "שלום הבית" באה לידי ביטוי בתורה ובדברי חכמים.

כתוב שתי דוגמאות שמבטאות חשיבות זו, והסבר כל אחת מהן.

תשובה

א. איש ואישה שזכו — שמו של הקב"ה שוכן ביניהם, והרמז לכך הוא באות י' שבמילה איש ובאות ה' שבמילה אישה.

איש ואישה שלא זכו — הקב"ה מסלק שמו מהם ונשארים רק אש ואש

ב. — אם לאדם אין כסף לקנות גם נר שבת וגם נר חנוכה אלא רק אחד מהם — יקנה נר שבת. חשיבות שלום הבית עולה על חשיבות קיום מצוות הדלקת נר חנוכה

— אם לאדם אין כסף לקנות גם נר שבת וגם יין לקידוש אלא רק אחד מהם — יקנה נר שבת. חשיבות שלום הבית עולה על חשיבות קיום מצוות קידוש (שם).

— בתהליך הברור של אדם החושד בנאמנות של אשתו נמחק שם ה' כדי להשכין שלום בין איש לאשתו.

— האיש מצווה להתייחד עם אשתו בשנה הראשונה לנישואיהם — לא לצאת מן העיר ולא לצאת לצבא אלא להיות עם אשתו ולשמחה

— אישה משנה ממנהגי בית אביה למען שלום בית

2. בניית הבית

א. "דריש רבי עקיבא: איש ואִשָּׁה, זכו — שכינה ביניהן, לא זכו — אש אוכלתן" (סוטה, יז, ע"א)

(1) הסבר דרשה זו על פי מדרש האותיות של המילים "איש" ו"אשה".

(2) זכו — שכינה ביניהן" — הסבר ביטוי זה על פי פירוש אחד למילה "זכו".

ב. "אמר רב: לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו..." (בבא מציעא, נט, ע"א)

(1) הסבר מהי "אונאת אשתו".

(2) על פי המשך דברי רב, מדוע אדם צריך להיזהר באונאת אשתו?

תשובה:

א. (1) איש ואישה שזכו — שמו של הקב"ה שוכן ביניהם, והרמז לכך הוא באות יו"ד שבמילה איש ובאות ה"א שבמילה אישה.

איש ואישה שלא זכו — הקב"ה מסלק שמו מהם ונשארים רק אש ואש.

(2) - הדבר הנכסף ביחסי איש ואישה הוא ששכינה תשרה ביניהם "זכו" — לשון זכייה, השגה של דבר נכסף

— אם יש לאיש ולאישה זכויות אז שכינה תשרה ביניהם "זכו" — לשון זכות העומדת לאדם.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

— אם איש ואישה זיכנו את עצמם או: את היחסים ביניהם אז שכינה תשרה ביניהם "זכו" – לשון זיכון ועידון .

ב. (1) לגרום לאשתו צער.

(2) כי היא עלולה לבכות ולהצטער בנקל" מתוך שדמעתה מצויה הונאתה קרובה". לקבל גם: כי האישה פגיעה יותר מן האיש. שערי דמעה לא ננעלים לעולם.

3. בניית הבית

א. "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח" (דברים, כ"ד, ה')

כתוב את השאלה של הרב משה צבי נריה בנוגע למילים "שנה אחת", והסבר את תשובתו.

ב. (1) ציין שתי דרכי התנהגות של בן זוג, בשלבי ההיכרות בין בני זוג, שיכולות להיות סימן מקדים לאופי אלים.

(2) מדוע דינו של אדם שמכה את אשתו חמור יותר מדינו של אדם שמכה את חברו?

תשובה

א. השאלה — האם אדם צריך לשמח את אשתו רק בשנה הראשונה? ומה יהיה לאחר השנה הראשונה?

התשובה — אחרי שיקיים אדם את מצוות "ושמח את אשתו" במשך שנה הוא יבין את חשיבות השמחה לשלום הבית, והוא ישמח את אשתו מרצונו העצמי אף בלא ציווי אלוקי.

ב. (1) קנאה מוגזמת

— ניסיון לשלוט בבן הזוג ולקבוע לו מה לעשות, מה ללבוש וכדומה

— דרישה מבן הזוג שיבקש אישור על כל פעולה

— ניסיון לבודד את בן הזוג מחברים, ממשפחה ומקרובים

— זלזול, עלבון ופגיעה בבן הזוג

— האשמת בן הזוג

— חשד בבן הזוג ומעקב אחריו

— התנהגות אובססיבית כלפי בן הזוג

— כעס מהיר

— איומים

(2) כי אדם חייב בכבוד אשתו יותר מגופו ואינו חייב בכבוד חברו.

4. בניית הבית

א. (1) לפי הרש"ר הירש, הסבר מהו היחס הנכון בין הנישואין לאהבה.

(2) הסבר כיצד יחס זה בא לידי ביטוי בפסוק "ויקח את רבקה ותהי לו לא שוה ויאהבה" (בראשית, כ"ד, ס"ז)

ב. "שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה..." (שבת, פרק ב', משנה ז')

על פי הגמרא, כיצד יש לומר דברים אלו, ומדוע אדם צריך לאומרם דווקא כך?

תשובה

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

- א. (1) נישואין הם השורש לאהבה. האהבה גוברת לאחר הנישואין ככל שבני הזוג מרבים להתוודע זה לזה.
 (2) בפסוק זה הוקדמו הנישואין ("ותהי לו לאשה") (לאהבה) ("ויאהבה"). האהבה היא לאחר הנישואין.
 ב. צריך לומר דברים אלו בנחת, כדי שיקבלו ממנו.

5. בניית הבית

- א. "שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חש' כה..." (שבת, פרק ב', משנה ז').
 הרב ישראל ליפשיץ דייק בלשון המשנה שכתוב בה "בתוך ביתו" ולא "לבני ביתו".
 מה למד הרב ישראל ליפשיץ מדיוק זה?)
 ב. כבר בשלבי ההיכרות הראשונים בין בני זוג, עוד לפני החתונה, אפשר להבחין בדרכי התנהגות של בן או בת הזוג שיכולות להעיד על אופי אלים.
 ציין שלוש דרכי התנהגות כאלה, וכתוב מה צריך לעשות במקרה שמבחינים בהן.
 ג. בכתובה מוזכרות התחייבויות של הבעל כלפי אשתו: "ואני בעזרת ה' אעבוד... ואזון ואפרנס ואכלכל...
 ואלביש אותך... בנאמנות" (תורגם מארמית)
 (1) מהי מטרת החזרות המרובות על התחייבות הבעל לפרנס את אשתו?
 (2) מה לומדים מן המילה "בנאמנות" בנוגע להתחייבות הבעל לפרנס את אשתו?

תשובה:

- א. יש לומר את הדברים בנחת בתוך הבית, ולא לומר בקול רם שישמעו גם מחוץ לבית
 ב. דרכי התנהגות:
 — קנאה מוגזמת
 — ניסיון לשלוט בבן או בבת הזוג ולקבוע להם מה לעשות, מה ללבוש וכדומה
 — דרישה מבן או מבת הזוג שיבקשו אישור על כל פעולה
 — ניסיון לבדוד את בן או בת הזוג מחברים, ממשפחה ומקרובים
 — זלזול, עלבון ופגיעה בבן או בבת הזוג
 — האשמת בן או בת הזוג
 — חשד בבן או בבת הזוג ומעקב אחריהם
 — התנהגות אובססיבית כלפי בן או בת הזוג
 — כעס מהיר
 — איומים
 במקרה שמבחינים בדרכי התנהגות כאלה צריך לבחון בתשומת לב רבה את עתידו של הקשר, להתייעץ עם אנשי מקצוע בנוגע אליו, ולקבל בעת הצורך החלטה על סיום הקשר.
 ג. (1) מטרת החזרות המרובות היא להעצים את ההתחייבות הזו.
 (2) לומדים שעל הבעל להתמיד בפרנסת אשתו, ולא ייתן לה בקמצנות או על ידי שליח.

6. בניית הבית

- א. "שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עישרתם? עירבתם? הדליקו את הנר!"
 (שבת, פרק ב', משנה ז')
 (1) "צריך אדם לומר" — על פי הגמרא, כיצד יש לומר דברים אלה, ומדוע יש לומר אותם דווקא בדרך זו?
 (2) בתוך ביתו" — מהי משמעות ההדגשה "בתוך ביתו"?

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ב. "אין אדם דר עם נחש בכפיפה (ביחד) (כתובות, עז, ע"א).

(1) הסבר את המשל ואת הנמשל.

(2) כתוב הלכה אחת שנלמדת ממאמר זה.

תשובה:

א. (1) יש לאדם לומר דברים אלה בנחת כדי שיקבלו ממנו.

(2) יש לומר את הדברים בנחת בתוך הבית, ולא לומר בקול רם שיישמעו גם מחוץ לבית.

ב. (1) הנמשל: אדם אינו יכול לגור עם נחש באותו מקום.

הנמשל: אישה אינה יכולה לגור באותו בית עם בעל שמצער אותה.

(2) – בעל שמצער את אשתו מאוד – כופים עליו לגרש את אשתו ולשלם לה את כתובתה.

ראוי לכל מי שיש בידו יכולת, ליסר בעלים אלימים ולהוציא את נשותיהם מתחת ידם.

7. בניית הבית

א. שניים מפוסקי זמננו דנו בשאלה אם על אישה נשואה להמשיך לנהוג כמנהג בית הוריה או שעליה להתחיל לנהוג כמנהג בעלה.

כתוב מהו השיקול המרכזי המשותף לשני הפוסקים, והסבר כיצד כל אחד מהם השתמש בשיקול זה בפסיקתו.

ב. "אמר ליה רב פפא לאביי... אמרי אינשי: איתתך גוצא, גחין ותלחוש לה! (אומרים אנשים: אם אשתך

נמוכה, התכופף וְ חָשׂ לָהּ!) (בבא מציעא, נט, ע"א)

(1) מהו המסר של רב פפא בדבריו אלה?

(2) כתוב דוגמה משלך ליישום של דברים אלה.

ג. על פי הרב משה בלייכר, כתוב הדרכה מעשית אחת לתקשורת טובה בין בני זוג.

תשובה:

א. השיקול המרכזי המשותף לשני הפוסקים: דאגה לשלום הבית.

הרב חיים דוד הלוי כתב שטוב יותר שאישה תמשיך לנהוג כמנהג בית הוריה אלא אם כן ייפגע שלום הבית.

הרב עובדיה יוסף כתב שעל אישה לנהוג כמנהג בעלה כדי שלא ייפגע שלום הבית.

ב. (1) המסר של רב פפא בדבריו הוא שכדי ליצור תקשורת טובה עם בן הזוג צריך להתאים את עצמך לבן הזוג.

וכן צריך להשקיע מאמץ בתקשורת עם בן הזוג; "כפוף עצמך ושמע דבריה" – רש"י

ג. הדרכה מעשית לתקשורת טובה בין בני זוג:

— לשוחח אפילו שיחה קצרה שבה בני הזוג ישתפו זה את זה במאורעות היום.

— להקשיב מתוך רצון לשמוע ולהשתתף.

— להקשיב מתוך קבלה והכלה (ולא מתוך שיפוטיות) כדי שבן הזוג ירגיש נוח לספר ולשתף.

— לעודד ולהעריך כל נקודה קטנה של טוב אצל בן הזוג.

8. כתובה/שלום בית

- ב. הסבר כיצד בזכות הכתובה משתפר מצבה של האישה במקרה שהיא מתגרשת או מתאלמנת.
ג. רחל ויעקב מתכננים להתחתן. במשפחתה של רחל נוהגים שלא לאכול אורז בפסח, ובמשפחתו של יעקב נוהגים לאכול אורז בפסח.
כיצד על רחל ויעקב לנהוג לאחר נישואיהם? הסבר שתי דעות.

תשובה:

- ב. לאישה מובטח סכום ראשוני שיעזור לה במקרה שהיא מתגרשת או מתאלמנת.
ג. אורז בפסח הרב חיים דוד הלוי — כל עוד אין הדבר מפריע לשלום הבית האישה רשאית לנהוג כמנהג בית אביה, והבעל אינו יכול לכפות עליה לנהוג כמנהגו. אולם אם הדבר גורם בעיה של "שלום בית" על האישה לקבל את מנהג בעלה.
הרב עובדיה יוסף — צריכה לנהוג כמנהג בעלה כדי לא לפגוע בשלום הבית.

פרק ז עונה

1. מצוות עונה

- א. הקשר הפיזי בין איש לאישה מכונה בלשון נקיה "חיי אישות" ולא "יחסי מין".
הסבר את ההבדל בין שני הכינויים.
ב. על פי הרב יוסף דב סולוביצ'יק, ההלכות שנוגעות לחיי האישות שבין איש לאישה "מיוסדות על עיקרון פסיכולוגי... והן מפליאות בפיקחותן ובחדישותן" ("ובקשתם משם", איש ההלכה)
כתוב דוגמה אחת להלכה בתחום זה, והסבר את העיקרון הפסיכולוגי שבהלכה זו.

תשובה

- א. הכינוי "יחסי מין" מבטא מפגש בין שני מינים ופורקן יצרים. הכינוי "חיי אישות" מבטא חיים מאוחדים של שני אנשים שהם כאיש אחד ומתוך כך כבשר אחד
ב. — האיש מחויב לחיות חיי אישות עם אשתו בהתאם לכוח גופו ולתנאי עבודתו. חיי האישות הם ביטוי לאהבה ולקשר העמוק שביניהם.
— אסור לקיים יחסי אישות בזמן שכרות. בני הזוג צריכים להיות מרוכזים זה בזה.
— אסור לקיים יחסי אישות בפרהסיה. בני הזוג צריכים ליצור קשר אינטימי ועמוק ביניהם.

2. מצוות עונה

- א. 1. מהי מצוות עונה?
2. כתוב מטרה אחת של מצוות עונה.
ב. כתוב הבדל מהותי אחד בין החיבור של זכר ונקבה בבעלי החיים ובין החיבור בין איש לאשתו.

תשובה

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

א. 1. קיום חיי אישות בין בני זוג.

2. הקדמה למצוות פרייה ורבייה. — קשר המאפשר חיבור עמוק בין בני זוג.

ב. — החיבור של בעלי החיים הוא חיבור מזדמן, ואילו החיבור של בני אדם הוא קבוע — "והיו לבשר אחד" רמב"ן

— החיבור של בעלי החיים הוא חיבור גשמי, ואילו החיבור של בני אדם הוא חיבור רוחני (מהר"ל)

3. מצוות עונה

א. "אם אחרת יקח לו שארה כסותה וענתה לא יגרע" (שמות, כ"א, י')

1. הסבר בלשונך את שלוש החובות שבפסוק זה.

2. כתוב מהו הקשר בתורה שבו מוזכרות חובות אלו, והסבר כיצד למדו חכמים מפסוק זה את חובות הבעל לאשתו.

ב. "אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו... ראוי לו... שינהיג עצמו בקדושה" (רמב"ם, הלכות דעות)

על פי הרמב"ם, כתוב שני דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות.

תשובה

א. 1. שארה — מזונות. כסותה — בגדים. עונתה — חיי אישות.

2. ההקשר בתורה: אמה עבריה.

חכמים למדו שאיש שנשא אמה חייב בשלוש החובות האלה, ועל אחת כמה וכמה שחובות אלה מוטלות על איש שנשא אישה באופן רגיל.

ב. דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות:

— לא יקל בראשו ביותר.

— לא ינבל את פיו בדברי הבאי (ואפילו בינו לבינה).

— לא יהיו שיכורים.

— לא יהיו עצלנים.

— לא יהיו עצבנים.

— חיי האישות יהיו ברצון שניהם ובשמחתם.

4. מצוות עונה

א. 1. מהי מצוות עונה, ומדוע היא נקראת כך?

2. מהי החשיבות של מצוות עונה בנוגע לקשר שבין איש לאשתו?

ב. על פי הרב יוסף דב סולובייצ'יק, יש הבדל מהותי בין היהדות ובין הנצרות והפילוסופיה היוונית בנוגע לחיי אישות. הסבר הבדל מהותי זה.

תשובה

א. 1. הקשר הפיזי בין איש לאשתו שהוא מצווה, או: חיי אישות.

מצווה זו נקראת כך כי היא מתקיימת בזמנים מסוימים. עונה = זמן, עת.

2. מצוות עונה נותנת מקום לקשר המלא והחי בין איש לאשתו, או: מצוות עונה יוצרת ומאפשרת חיבור עמוק בין איש לאשתו.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחושטן מרים.

ב. הנצרות והפילוסופיה היוונית לא תפסו את הבחינה המטפיזית-מוסרית שבחיי אישות, ורק ביהדות יש לפעולה זו יסוד מוצק בחיים הדתיים [האדם היהודי עובד את בוראו בגופו, באכילתו ובפעולתו המינית].

5. מצוות עונה

- א. על הפסוק "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית, ב', כ"ד), כתב הרמב"ן: "לבשר אחד — הוולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י. ואין בזה טעם, כי גם הבהמה והחיה יהיו לבשר אחד בוולדותיהם. והנכון בעיניי, כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבוא הזכר על איזה נקבה שימצא וילכו להם".
1. הסבר את הביטוי "והיו לבשר אחד" על פי פירוש רש"י, והסבר את הנימוק של הרמב"ן לדחיית פירוש זה.
2. על פי הרמב"ן, מה מייחד את הקשר שבין איש לאישה?
- ב. גילויי החיבה והקרבה בין בני זוג צריכים להיות בצנעה ולא בפרהסיה. מדוע?

תשובה

- א. על פי רש"י, האיש והאישה נעשים "בשר אחד" בוולד שנוצר משניהם.
- הרמב"ן דחה פירוש זה כי עניין זה אינו מאפיין רק את מין האדם.
2. הקשר בין איש ואישה ממשיך גם אחרי הביאה, והוא קשר מחייב.
- ב. גילויי חיבה בין בני זוג הם עניין שבינם לבין עצמם. החצנת הקשר האינטימי ביניהם מוזילה אותו ומפחיתה את ערכו ואת עוצמתו.

6. מצוות עונה

- א. (1) כיצד מכונה הקשר הפיזי בין איש לאישה בלשון נקייה, לעומת הכינוי המקובל בעולם הרחב?
- (2) הסבר את ההבדל המהותי בין שני הכינויים.
- ב. על פי הרב יוסף דב סולובייצ'יק, ההלכות שנוגעות לחיי האישות שבין איש לאשתו "מיוסדות על עיקרון פסיכולוגי... והן מפליאות בפיקחותן וב'חדישותן' " (ובקשתם משם, איש ההלכה).
- כתוב דוגמה אחת להלכה בתחום זה, והסבר את העיקרון הפסיכולוגי שבהלכה זו

תשובה:

- א. (1) הקשר הפיזי בין איש לאישה מכונה בלשון נקייה חיי אישות.
- (2) הכינוי המקובל בעולם הרחב, "יחסי מין", מבטא מפגש פיזי בין שני מינים ופורקן יצרים. הכינוי "חיי אישות" מבטא חיים מאוחדים של שני אנשים שהם כאיש אחד ומתוך כך כבשר אחד.
- ב. — האיש מחויב לחיות חיי אישות עם אשתו בהתאם לכוח גופו ולתנאי עבודתו. חיי האישות הם ביטוי לאהבה ולקשר העמוק שביניהם.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

— אסור לקיים חיי אישות בזמן שכרות. בני הזוג צריכים להיות מרוכזים זה בזה.

— אסור לקיים חיי אישות בפרהסיה. בני הזוג צריכים ליצור קשר אינטימי ועמוק ביניהם.

7. מצוות עונה

א. מה הן שתי המטרות של מצוות עונה?

ב. הסבר כיצד באמצעות החיבור הפיזי בין האדם לאשתו, האדם מביא לידי ביטוי את "צלם הא-להים" שבו.

ג. (1) כתוב מצב שבו האיש מצווה לקיים חיי אישות עם אשתו (כשהם מותרים זה לזה) אפילו שלא בשעת עונתה.

(2) כתוב מצב אחד שבו לא ראוי שבני הזוג יקיימו חיי אישות אף שהם מותרים זה לזה, והסבר מדוע.

תשובה

א. המטרות של מצוות עונה:

— אמצעי לקיום מצוות פרייה ורבייה.

— קשר היוצר ומאפשר חיבור עמוק בין בני זוג.

ב. על ידי החיבור הפיזי שבין איש לאשתו נוצרים חיים, מתחברים גוף ורוח, כמעשה הבריאה שברא הקב"ה

ג. (1) אם רואה שאשתו מתאוה לו.

(2) כאשר הם שיכורים או עצלנים או עצבניים או שאינם רוצים.

טעם: קיום חיי אישות צריך להיות ברצון שניהם ובשמחתם.

פרק ט כיסוי ראש.

1. כיסוי ראש

א. הפוסקים דנו באופן שבו אישה נשואה צריכה לכסות את שיער ראשה.

ציין שתי דעות, וכתוב נימוק לדעה המקילה.

ב. לחובה של אישה נשואה לכסות את שיער ראשה יש כמה היבטים רעיוניים. כתוב אחד מהם.

תשובה

א. שתי דעות:

דעה א [החתם סופר] — לא להוציא שום שיער.

דעה ב (הרב משה פיינשטיין) — אפשר להקל ולהוציא מקצת השיער (שתי אצבעות).

נימוק לדעה המקילה:

מן הפסוק "ופרע את ראש האשה" למדו חכמים "אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש", כלומר עיקר העניין הוא פריעת הראש באופן כללי ולא שלא יצאו בשערות מגולות, וגילוי מעט שערות אינו נחשב ראש פרוע.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ב. היבטים רעיוניים לחובת כיסוי הראש:

— היופי של שיער האישה צריך להיות שמור לבעלה.

— אישה נשואה צריכה לשמור את יופייה למען העמקת הקשר בינה ובין בעלה.

— הבדלה והרחקה בין אישה נשואה ובין שאר העולם

— לשמש תזכורת לאישה לנהוג על פי כללי הצניעות.

2. כיסוי ראש

א. מטפחת צרה שאישה נשואה מכסה בה את שיערה — האם נחשבת כיסוי ראש? בתשובתך התייחס לדין דאורייתא ולדין דרבנן, ונמק את דבריך.

ב. לחובה של אישה נשואה לכסות את ראשה יש כמה היבטים רעיוניים. כתוב אחד מהם.

תשובה

א. מטפחת צרה שאישה נשואה מכסה בה את שיערה נחשבת כיסוי ראש מדאורייתא אבל לא מדרבנן. מדאורייתא כל אישה צריכה לכסות את ראשה בקלתה, אולם מתוקף דת יהודית קבעו חכמים שאין די בקלתה ונחוץ כיסוי ראש מלא

ב. היבטים רעיוניים לחובת כיסוי הראש:

— היופי של שיער האישה צריך להיות שמור לבעלה.

— אישה נשואה צריכה לשמור את יופייה למען העמקת הקשר בינה ובין בעלה.

— הבדלה והרחקה בין אישה נשואה ובין שאר העולם

— לשמש תזכורת לאישה לנהוג על פי כללי הצניעות.

3. כיסוי ראש

א. 1. הסבר את המושג "דת משה", וכתוב מהו סוג כיסוי הראש הנדרש על פי "דת משה".

2. הסבר את המושג "דת יהודית", וכתוב מהו סוג כיסוי הראש הנדרש על פי "דת יהודית".

ב. מהו התנאי הנדרש כדי לפטור אישה נשואה מלכסות את ראשה בביתה?

תשובה

א. 1. דת משה — התורה

על פי דת משה, נדרש כיסוי ראש מסוים, כגון: כובע קטן, מטפחת צרה, מטפחת רשת.

2. דת יהודית — דברי חכמים

על פי דת יהודית, נדרש כיסוי ראש מלא.

ב. התנאי הנדרש לפטור אישה מלכסות את ראשה בביתה הוא שרק בני ביתה ישהו בבית ולא אנשים זרים.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

4. כיסוי ראש

ג. לחובה של אישה נשואה לכסות את שיער ראשה יש כמה היבטים רעיוניים. כתוב אחד מהם.

תשובה:

היבטים רעיוניים לחובת כיסוי הראש:

— היופי של שיער האישה צריך להיות שמור לבעלה.

— אישה נשואה צריכה לשמור את יופייה למען העמקת הקשר בינה ובין בעלה.

— הבדלה והרחקה בין אישה נשואה ובין שאר העולם (לקבל גם: היכר לאישה נשואה) הוספת חיבור בין אישה

לבעלה. — לשמש תזכורת לאישה לנהוג על פי כללי הצניעות.

5. כיסוי ראש

א. בנוגע לכיסוי הראש של אישה נשואה יש חיוב מן התורה ויש חיוב מדברי חכמים.

כתוב מהו החיוב מן התורה ומהו החיוב מדברי חכמים.

ב. הרב שלום משאש שאל: "ישנן היום הלובשות איזה כובעים או מטפחות על ראשן... ויש בזה גירוי יותר

מהשיער. האם נאסור להן?"

1. הסבר את שאלתו של הרב שלום משאש.

2. מהי תשובתו של הרב שלום משאש על שאלה זו, ומהו נימוקו?

תשובה:

א. החיוב מן התורה הוא לכסות את הראש בקלתה (כובע קטן) שאינו מכסה את כל השיער. החיוב מדברי חכמים הוא לכסות את כל שיער הראש

ב. 1. שאלה: האם אסור לאישה לכסות את ראשה בכיסוי ראש שמייפה אותה ומגרה את הגברים הרואים אותה?

תשובה: כל מה שהוא מותר על פי הדין נחשב כיסוי ראש גם אם הוא מייפה את האישה.

נימוק: חובת הגברים היא לא להביט באישה. (חובת כיסוי ראש לאישה אינה כדי שלא יסתכלו על יופייה.

יש איסור הסתכלות בנשים בין שהן מכסות את ראשן ובין שאינן)

6. כיסוי ראש

א. ה"חתם סופר" החמיר בהלכות כיסוי ראש. כתוב חומרה אחת שהוא החמיר.

ב. (1) הרב אליקים אלינסון כתב כמה טעמים לחובת כיסוי הראש, דחה שניים מהם.

טעם ראשון שהוא דחה: "למנוע מהגברים הרהור עבירה".

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

טעם שני שהוא דחה: "חובת הכיסוי מיועדת לשמש אות וסמל לאישה הנשואה".

כתוב מדוע הוא דחה כל אחד משני הטעמים האלה.

(2) על פי הרב אליקים אלינסון, מהו הטעם הנכון לחובת כיסוי הראש?

תשובה

א. — אישה חייבת לכסות את כל שיערה, ואסור לה להוציא אפילו מעט שיער מחוץ לכיסוי.

— אישה חייבת לכסות את שיערה גם בחדרה שבביתה.

ב. (1) הטעם הראשון: לפי טעם זה, גם אישה רווקה הייתה חייבת לכסות את ראשה.

הטעם השני: לפי טעם זה, אישה אלמנה ואישה גרושה לא היו חייבות לכסות את ראשן.

(2) חובת כיסוי הראש מכוונת לשמש תזכורת לאישה שכבר התנסתה בחיי אישות להתנהג תמיד בהתאם

להתנהגות

המצופה מבנות ישראל הצנועות.

7. כיסוי ראש

א. 1. הרב משה פיינשטיין פסק שאישה נשואה רשאית להקל ולגלות מעט שיערות משיער ראשה. הוא הוכיח

זאת מדרשת הפסוק "ופרע את ראש האשה" (במדבר, ה', י"ח)

הסבר את הוכחתו מדרשת הפסוק.

2. בגמרא מסופר שקמחית הקפידה הקפדה מיוחדת בנוגע לכיסוי ראשה.

מה הייתה ההקפדה המיוחדת של קמחית, ומה היה שכרה של קמחית בעבור הקפדה זו לפי דבריה?

ב. הרב שלמה אבינר ציטט את הפסוק "הנך יפה עיניך יונים מבעד לצמתך.." (שיר השירים, ד', א') הקשר של

הטעם לחובה של אישה נשואה לכסות את ראשה. הסבר את הטעם לחובה זו לפי הרב שלמה אבינר.

תשובה:

א. 1. על פי דרשת הפסוק, בנות ישראל מזהירות שלא לצאת בפרוע ראש. הראש נחשב פרוע כאשר הוא אינו

מכוסה באופן כללי, ולא כאשר מעט משערות הראש גלויות.

2. ההקפדה המיוחדת של קמחית הייתה שלא ראו קירות ביתה את שיער ראשה.

שכרה של קמחית היה ששבעת בניה שימשו בכהונה גדולה.

ב. היופי של האישה שגלוי לכול הוא היופי שמבעד לצמתה (כי אי אפשר לצמצמו), אבל השיער הוא יופי השמור

לבעלה.

8. כיסוי ראש

א. בפרשת סוטה נאמר: "ופרע את ראש האשה" (במדבר, ה', י"ח).

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

מפסוק זה נלמדו שתי אפשרויות בנוגע לדרך שבה אישה נשואה צריכה לנהוג מדאורייתא בשער ראשה.

מה הן שתי האפשרויות?

ב. (1) "עניינה של הצניעות אינו לחנוק את היופי הגשמי ואת האהבה הטבעית, אלא להפך..."

(הרב אליעזר מלמד, פניני הלכה)

על פי הרב אליעזר מלמד, הסבר מהי המטרה של הצניעות.

(2) על פי תשובתך על התת־סעיף הקודם, הסבר לפי הרב אליעזר מלמד מדוע אישה נשואה חייבת בצניעות

(כיסוי ראש) יותר מאישה שאינה נשואה.

תשובה:

א. – אישה נשואה צריכה לקלוע את שער ראשה.

– אישה נשואה צריכה לכסות את שער ראשה.

ב. (1) המטרה של הצניעות היא להפוך את היופי והאהבה הטבעית לדבר בעל משמעות עמוקה ונצחית

(כדי שהאהבה לא תיתפס רק בצדדיה החיצוניים)

(2) אישה נשואה צריכה להקפיד לשמר את יופייה למען העמקת הקשר בינה לבעלה, וכדי לכוון את עצמם לגילוי

הרבדים העמוקים יותר של האהבה

פרק ח טומאה וטהרה

1. טומאה וטהרה

א. 1. נתן הקדוש ברוך הוא שלוש מצוות לנשים, שיהיו הם עיקר בהם אף על פי דשייכה (ששייכת) גם באנשים. והם: מצוות חלה, נר שבת ונידה" (הרב יוסף חיים, בן איש חי)

הסבר מדוע מצוות נידה נוגעת גם לאנשים ומדוע הנשים הן העיקר במצווה זו.

2. מהו העונש המוטל על איש ואישה שחיים חיי אישות בזמן שהאישה נידה?

ב. האיסור לחיות חיי אישות עם אישה נידה כתוב בתורה בסמיכות לאיסור לשאת אחות.

מה אפשר ללמוד מסמיכות זו?

תשובה

א. 1. מצוות נידה שייכת גם בגברים כי הם מוזהרים באיסורים של נידה. אך הנשים הן העיקר במצווה זו כי האישה

היא הרואה דם והיא הסופרת שבעה נקיים וטובלת.

2. כרת.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

ב. אפשר ללמוד שבחיי משפחה ישנן תקופות שבהן על איש לחיות עם אשתו כאח עם אחותו

2. טומאה וטהרה שאלות קצרות

א. כתוב שני טעמים לחיוב לטבול טבילת טהרה במים.

ב. "חומרא דרבי זירא — ה לכה פסוקה של רבי זירא מכונה "חומרה".

מדוע בכל זאת אסור להקל בה?

ג. בתחילה פסקו שאסור לנשים להתקשט ולהתאפר בימי הנידה, ולאחר זמן מה התירו זאת.

הסבר את הסיבה שאסרו זאת ואת הסיבה שהתירו זאת לבסוף.

ד. מהם שני התנאים ההכרחיים לטבילה כשרה?

ה. על פי הרב מרדכי אליהו, בדיקת "הפסק טהרה" היא "הבדיקה החשובה ביותר לטהרתה של האישה".

מהי בדיקת "הפסק טהרה", ומדוע בדיקה זו היא החשובה ביותר לטהרתה של האישה?

תשובה

א. כדי שיראה האדם את עצמו אחר הטבילה כאילו נברא באותה שעה (כמו שהיה העולם כולו מים בבריאת

העולם או כעובר בבטן אמו), וההתחדשות הגופנית תגרום לאדם לחדש פעולותיו לטוב.

— רמז אל הטובל שינקה נפשו מכל חטא, כמו שטבע המים לנקות כל דבר המתכבס בהן.

ב. כי בנות ישראל קיבלו עליהן חומרה זו, וחומרה זו הוכשרה בעיני החכמים, ועשו אותה כהלכה פסוקה בכל

מקום

ג. אסרו על נשים להתקשט ולהתאפר בימי הנידה כדי שלא יעברו על איסור ערווה. אך לאחר זמן מה התירו

זאת כדי שלא תתגנה האישה על בעלה ויגרשה.

ד. שני תנאים הכרחיים לטבילה כשרה:

— כל הגוף צריך להיות בבת אחת בתוך המים.

— שלא יהיה דבר החוצץ בין הגוף למים.

ה. "הפסק טהרה" — בדיקה שמטרתה לוודא שהדימום פסק. בדיקה זו היא החשובה ביותר כי ממנה מתחיל

סדר הטהרה. לפני הפסק טהרה היא בחזקת רואה דם, ואחרי הבדיקה היא מוחזקת נקיה

3. טומאה וטהרה

א. ציין את שלושת שלבי הטהרה של אישה נידה.

2. בנוגע לכל אחד מן השלבים שצינת, הסבר מה על האישה לעשות, וכתוב מהו הזמן ביממה

שעליה לעשות זאת.

ו. כתוב משמעות אחת של הטבילה במים

תשובה

א. 1. הפסק טהרה, שבעה נקיים וטבילה.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

2. הפסק טהרה — אישה צריכה לבדוק (את עצמה בצורה יסודית ביותר כדי לוודא) שהדימום פסק. בדיקה זו נעשית סמוך לשקיעת החמה.

שבעה נקיים — אישה צריכה לבדוק (את עצמה כדי לוודא) שאין לה דימום. בדיקה זו נעשית (במשך שבעה ימים מהפסק הטהרה) בכל בוקר ובכל ערב סמוך לשקיעת החמה.

טבילה — אישה צריכה לטבול במקווה (כשר). הטבילה היא בלילה (בליל היום השמיני).

ב. — הטבילה במים מזכירה את הבריאה — בתחילה היה העולם כולו מים. ולכן אדם שטבל במים כאילו נברא מחדש ("וייתן אל ליבו בדמיון כי כמו שנתחדש בגופו, יחדש גם כן פעולותיו לטוב...") - ספר החינוך). — התנקות סמלית מן החטא — כמו שהמים מנקים לכלוך.

— הכניסה למים היא כמו כניסה לרחם, והיציאה מהם יכולה לסמל התחדשות ולידה (טעם דומה: יציאה מן המים, שבהם אי אפשר לחיות, היא כמו לידה מחדש ממצב של חוסר חיים ומחיקת העבר. — במים טובלים בלי חציצה, וכך צריכה להיות הדבקות בקב"ה — בלי כל חציצה.

4. טומאה וטהרה

א. המדרש שואל: "וא' שה' כי יזוב זוב דמה ימים רבים' (ויקרא, ט"ו, כ"ה) — והלא שבעת ימי נידה הן, ולמה קרא אותן ימים רבים?" (מדרש תנחומא).

מהי תשובת המדרש על שאלתו?

ב. כתוב את הפירוש המילולי של הביטוי "סוגה בשושנים", והסבר את הקשר בין ביטוי זה ובין הלכות טהרת המשפחה.

תשובה

א. תשובת המדרש: מכיוון שבימים אלו האשה אסורה על בעלה ומרוחקת ממנו, אלה ימים של צער, ולכן הם מכונים "ימים רבים"

ב. "סוגה בשושנים": גדורה בשושנים. אומנם גדר של שושנים היא גדר, אך השושנים אינן מחסום של ממש למי שרוצה לעבור את הגדר. כך גם בהלכות טהרת המשפחה: ההלכות יוצרות גדר כדי לשמור מן העבירה, אבל קל לפרוץ גדר זו, והשמירה מסורה לליבם של בני הזוג

5. טומאה וטהרה

א. ציין על פי הסדר את שלושת השלבים בתהליך הטהרות האשה מטומאת נידתה, והסבר מה על האשה לעשות בכל אחד מן השלבים.

ב. היחסים שבין האיש לאשה בזמן נידתה מתבטאים בריחוק אך גם בקרבה.

1. ציין ביטוי אחד של ריחוק.

2. כיצד באה לידי ביטוי הקרבה בין איש לאשתו בזמן נידתה של האשה? כתוב פרט אחד.

תשובה:

א. שלושת השלבים בתהליך הטהרות האשה מטומאת נידתה:

הפסק טהרה, שבעה נקיים וטבילה.

הפסק טהרה — אישה צריכה לבדוק שהדימום פסק.

שבעה נקיים — אישה צריכה לוודא במשך שבעה ימים שהיא נקיה ממראות דם.

טבילה — אישה צריכה לטבול במקווה

ב. 1. בני הזוג אסורים בקיום חיי אישות, אסורים בחיבוק ונישוק ובכל מגע פיזי, אסורים בדברי חיבה המרגילים לערווה.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

2. ביטויים לקרבה בין איש לאשתו בזמן נידתה: חייב לאהוב את אשתו כגופו, חייב לכבדה יותר מגופו, קירוב לבבות ודיבורים שבצנעה.

6. טומאה וטהרה

א. בנות ישראל החמירו על עצמן והשוו את דין הנידה לדין הזבה.

כתוב טעם אחד לחומרה זו.

ג. 1. "ואל אשה בנידת טומאתה לא תקרב לגלות ערוותה" (ויקרא, י"ח, י"ט)

כתוב שני איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב".

2. האיסור לחיות חיי אישות עם אישה נידה נכתב בתורה בסמיכות לאיסור לשאת אחות.

מה לומדים מסמיכות זו?

תשובה

א. בנות ישראל השוו את דין הנידה לדין הזבה כדי שתהיה לכל הנשים ספירה אחידה ולא תצטרך כל אחת לחשב לעצמה חשבונות מסובכים.

או בשל צרות הגלות והחשש שתתמעט הידיעה להבחין בין דם נידה לדם זיבה; בשל צרות הגלות חששו לטעות בין דם טהור לדם טמא ובין ימי נידה לימי זיבה

ב. 1. איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב": לא לחבק את אשתו, לא לנשק אותה, לא לדבר עימה דברים בטלים, לא תישן עימו (בבגדיה) על המיטה.

2. מסמיכות זו לומדים שבחיי משפחה יש תקופות שעל האיש לחיות עם אשתו כאילו היו אח ואחות.

7. טומאה וטהרה:

א. הראי"ה קוק הסביר את החשיבות של תהליך ההיטהרות: "טהרה כזאת שתישא עליה רק את תו

ההיגינה, לא תעצור כוח לפעול את הפעולה הנפשית הזאת שהיא חותכת חיים רוחניים וקדושים לאומתנו".

1. איזו מטרה של תהליך ההיטהרות שולל הראי"ה קוק?

2. מהי המטרה של תהליך ההיטהרות לפי הראי"ה קוק?

ב. ציין שתי תוצאות לא רצויות שעלולות לקרות אם בני זוג יפסקו לעצמם הלכה בענייני אישות ולא יפנו לאדם בעל סמכות הלכתית.

תשובה:

א. 1. תהליך היטהרות מטעמים היגייניים בלבד, לשם ניקיון בלבד.

2. הגדלת ערך חיי המשפחה, חידוש החיבה והאהבה, רוממות הנפש, הגדלת יראת

ה' ואהבתו, העצמת קדושת ישראל, הגברת רוחניות וטהרה בעם ישראל, הפחתת גשמיות ותאוות.

ב. — בני הזוג עלולים להקל במקום של איסור ולעבור על איסור תורה.

— בני הזוג עלולים לאסור על עצמם יותר מן הנצרך באופן שיצמצם את ימי הטהרה ויפגע בזוגיות שלהם.

8. טהרת המשפחה:

א. "... לא מחיצת ברזל חוסמת בעדו, אלא ערוגה של שושנים... הגבורה המיוחדת שנמצאת בכל יהודי

מונעת בעדו מלעשות מעשה" (הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק, חמש דרשות)

הסבר ציטוט זה בהקשר של חיי הנישואין.

ב. ספר החינוך הציע שני טעמים לטבילה במקווה:

1. "כדי שיראה האדם את עצמו אחר הטבילה כאילו נברא באותה שעה".

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

2. "יש בטבילה רמז אל הטובל שינקה נפשו מכל חטא".
לפי כל אחד מן הטעמים, הסבר מדוע הטבילה היא במים.

תשובה

- א. כאשר האישה אסורה אין כוח חיצוני שמונע מן האיש לבוא עליה, אלא רק הלכות טהרת המשפחה.
הגבורה הפנימית של האיש לנהוג על פי הלכות אלה היא שמונעת ממנו לבוא על אשתו.
ב. 1. כמו שהיה העולם כולו מים לפני בריאת האדם.
2. טבע המים לנקות כל דבר המתכבס בהם.

9. טומאה וטהרה

- א. (1) "שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי... מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה?"
(תלמוד בבלי, נידה, דף לא, ע"ב)
כתוב בלשונך את תשובתו של רבי שמעון בן יוחי לשאלת תלמידיו.
(2) תניא היה רבי מאיר אומר: מפני מה אמרה תורה נידה לשבעה?" (שם)
כתוב בלשונך את תשובתו של רבי מאיר לשאלה זו. 7 נקודות
ב. מדוע מותר לאישה להתאפר בימי נידתה? 3 נקודות.

תשובה

- א. (1) אילו הייתה מילה בשבעת הימים הראשונים היה נוצר מצב שבו כל האנשים שמחים בסעודת ברית המילה, והורי
התינוק עצובים כי הם עדיין אסורים בתשמיש.
(2) כדי שאישה לא תימאס על בעלה אלא תהיה חביבה עליו כשעת כניסתה לחופה.
ב. אישה רשאית להתאפר בימי נידתה כדי שלא תתגנה על בעלה בזמן נידתה (ויבוא לגרשה)

10. טומאה וטהרה

"נתן הקדוש ברוך הוא שלוש מצוות לנשים, שיהיו הן עיקר בהם..." (הרב יוסף חיים, בן איש חי).

- א. (1) אחת מן המצוות האלה היא מצוות נידה. מדוע הנשים הן העיקר במצווה זו?
(2) מה הן שתי המצוות הנוספות, ומהו הביטוי המעשי להיותן של הנשים "עיקר" בשתי המצוות האלה?
ב. מדוע מצוות נידה חמורה משתי המצוות האחרות? כתוב סיבה אחת. (3 נקודות)

תשובה

- (1) כי הן רואות דם וסופרות שבעה נקיים וטובלות.
(2) המצוות הנוספות: הפרשת חלה והדלקת נרות שבת.
הביטוי המעשי: האישה קודמת לבעל בקיום מצוות אלה ("דאינו יכול הבעל להפריש חלה אם יש לו אישה... וגם בנר שבת יש לה קדימה, שהיא תדליק ותברך").
ב. – במצוות נידה יש הרבה מאוד אזהרות והלכות לעומת מצוות חלה ומצוות נר שבת.
– העוברת על אזהרות הלכות נידה עונשה כרת.

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

שאלות קצרות

- א. איש ואישה שאינם נשואים זה לזה רשאים להתייחד, אם בעלה של האישה נמצא בעיר. הסבר מדוע.
- ב. כתוב את שני התנאים הנדרשים כדי לברך שבע ברכות בשבעת ימי המשתה.
- ג. הסבר את המושג "דת יהודית", וכתוב מהו סוג כיסוי הראש הנדרש על פי "דת יהודית".

תשובה

- א. מכיוון שהבעל עשוי להגיע בכל רגע, האישה תחשוש לעבור עבירה.
 - ב. שני התנאים הם: מניין אנשים ו"פנים חדשות" (אדם שלא היה נוכח בחתונה או בסעודת "שבע ברכות" של אותו זוג)
 - ג. דת יהודית — דברי חכמים
- על פי דת יהודית, נדרש כיסוי ראש מלא {לא די בכיסוי ראש מסוים, כגון: כובע קטן, מטפחת צרה, מטפחת רשת}

פרק יא חובות ביחסי הורים וילדים

1. יחסי הורים וילדים

- א. (1) רבי יהודה אומר: כל שאינו מלמד את בנו אומנות... כאילו מלמדו ליסטות" (קידושין, כט, ע"א). הסבר בלשונך את דברי רבי יהודה, וכתוב מדוע אב שאינו מלמד את בנו אומנות "כאילו מלמדו ליסטות".
- 2) לפי הרב אלימלך בר שאול, הסבר עד מתי חלה חובת האב בימינו ללמד את בנו אומנות.
- ב. (1) "חנך לנער על פי דרכו" (משלי, כ"ב, ו') — כתוב שתי הנחיות שנלמדו מפסוק זה בנוגע לחינוך נערים.
- 2) כתוב דוגמה משלך ליישום של אחת מן ההנחיות שכתבת

תשובה.

חובות ביחסי הורים וילדים

- א. (1) אב שאינו מלמד את בנו מקצוע כאילו מלמדו לגנוב.
- אדם שאין לו מקצוע שממנו יוכל להתפרנס בכבוד ישיג את פרנסתו בדרכים אסורות. נמצא שאב שלא לימד את בנו אומנות, כאילו לימדו ליסטות.
- 2) חובה זו חלה על האב עד שהבן יעמוד ברשות עצמו לגמרי מבחינה כלכלית.
- ג. שתי ההנחיות הן:
 - (1) — לחנך את הנער לדברי תורה בהיותו צעיר, וכך הוא יגדל בהם (ר' אליעזר). משל לשור שצריך ללמד לחרוש בגיל צעיר, וכמו צמח שאפשר לתקנו רק בהיותו רך — כך צריך ללמד את הילד תורה בעודו צעיר.
 - לחנך כל תלמיד ותלמיד בדרך המתאימה לו, לפי נטייתו הטבעית והניצוץ הייחודי הטמון בו - האדמו"ר מפיאסצנה

2. יחסי הורים וילדים:

- א. (1) אדם שראה את אביו עובר על דברי תורה — כיצד עליו להעיר לו, ומדוע יעיר לו בדרך זו דווקא?

קובץ שאלות ותשובות מבגרויות על פי מיקוד תשפ"ב 2022. איסוף ועריכה: נחשתן מרים.

(2) ספר החינוך ורש"ר הירש הציעו טעמים למצוות כיבוד הורים.

כתוב את שני הטעמים.

ב. על פי הגמרא, האב חייב לפרנס את ילדיו עד שיהיו בני שש. הרבנות הראשית לישראל ראתה צורך לקבוע גילים

אחרים: לפני הקמת המדינה היא קבעה שאדם חייב לפרנס את ילדיו עד גיל חמש-עשרה, ובשנים שלאחר מכן קבעה שיש לפרנסם עד גיל שמונה-עשרה.

כתוב שתי סיבות לשינויים אלו של הרבנות הראשית.

תשובה

א. (1) יפנה אליו בלשון שאלה ("כך וכך כתוב בתורה"), ולא בלשון אזהרה "עברת על דברי תורה", כדי שהאב יבין בעצמו שעבר עבירה ולא יתבייש.

(2) ספר החינוך — הכרת הטוב של הילד להוריו שהביאוהו לעולם.

רש"ר הירש — שמירת המסורת היהודית והנחלתה לדורות הבאים.

ב. — בעבר, כפייה מוסרית שכפו את האב הייתה גורמת לו לפרנס את ילדיו גם לאחר גיל שש, אבל בימינו כפייה לא תועיל וצריך שתהיה תקנה.

— בימינו סכנות מוסריות גדולות צפויות לילדים אם פרנסתם לא תהיה מובטחת גם לאחר גיל שש.

— בימינו ילדים אינם רשאים לפרנס את עצמם.

— בימינו יש אינטרס חינוכי וחברתי שילדים בוגרים ימצאו במסגרת חינוכית ולימודית (המסגרות החינוכיות לימודיות מכשירות טוב יותר את הילדים מבחינה ערכית ומוסרית להתמודד עם אתגרי החיים).

שאלות קצרות

א. איש ואישה שאינם נשואים זה לזה רשאים להיות יחד באותו חדר אם נמצא איתם ילד בן חמש ומעלה.

הסבר מדוע.

ב. על פי הראי"ה קוק, מהי הגבורה שבאה לידי ביטוי בברכה "אוזר ישראל בגבורה" שבברכות השחר?

ג. הסבר את המושגים האלה: "הפסק טהרה", "שבעה נקיים".

תשובה

א. איש ואישה רשאים להיות יחד באותו חדר אם נמצא איתם ילד מכיוון שילד אינו שומר סוד, והאיש והאישה יתביישו ממנו ולא יעברו עבירה

ב. הגבורה היא כיבוש שאדם כובש את עצמו, התגברות האדם על יצריו ועל תאוותיו

ג. "הפסק טהרה" — בדיקה שמטרתה לוודא שהדימום פסק.

"שבעה נקיים" — שבעה ימים (רצופים) המתחילים מייד לאחר הפסק הטהרה, שבהם האישה נקייה ממראות דמים

